Ազգ

Azg armenian daily

26 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1997 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ # 227 (1481)

Հայերին հաջողվեց տիրանալ Սան Ֆրանցիսկոյի խաչին

Մեր երեկվա համարում Հարութ Սասունյանի գրչով ներկայացրել էինք Մ. Նահանգների Սան Ֆրանցիսկո քաղաքում 32 մետր բարձրությամբ խաչին տիրանալու համար տեղի հայ համայնքի պայքարը: Թուրքիայի կառավարությունը վախենալով, որ հայերն այն կօգտագործեն որպես Հայկական ցեղասպանության հիշեցման միջոց, սաստիկ պայքար էր տանում հայերի կողմից խաչին տիրացման դեմ: Երեկ ստացանք ուրախալի լուրը Սան Ֆրանցիսկոյի ընտրողների 68 տոկոսը հանրաքվեի միջոցով «այո» է ասել «հայկական ընտրանքին», եւ հայկական կազմակերպություններին միացյալ խորհուրդը աճուրդին մասնակցելու թույլտվություն ստանալով 26 հազար դոլարով գնել է խաչը եւ 350 քառ. մետր հողատարածքը:

ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐԸ Ս. ԷՋՄԻԱԾՆՈՒՄ

«Մենք կտրվում ենք մեր ինքնությունը կազմող հիմնասյուներից, արժեքներից, որոնք մեզ պահել են դարեր շարունակ»

Հարցազրույց է տալիս Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Ա-ն [sic: Տագնապում է Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Ա-ն]

ՆԱՐԻՆԵ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Մամուլի ազգային ակումբին անդամակցած մի մեծ խումբ լրագրողների նոյեմբերի 25-ին Ս. Էջմիածնի կաթողիկոսական նստավայրում ընդունեց Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Առաջինը:

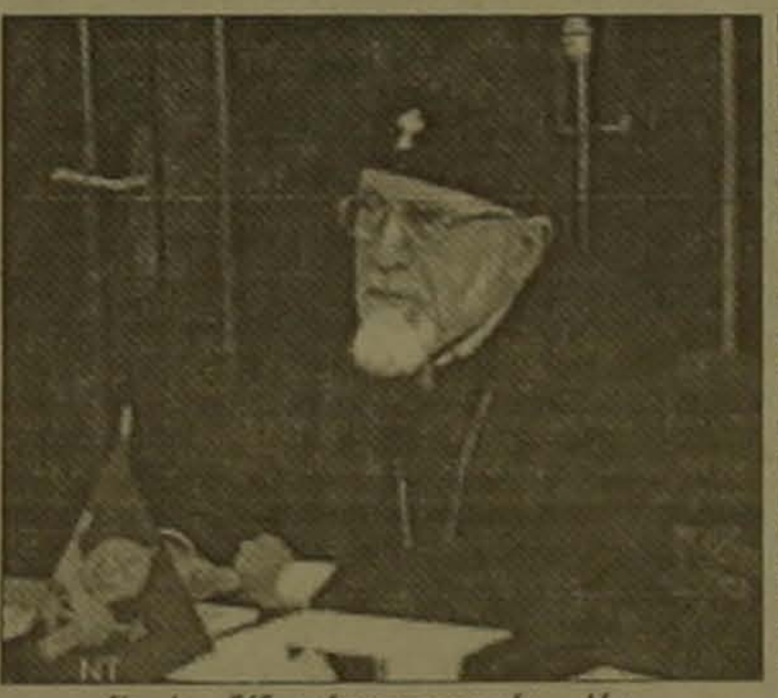

Ծանոթանալով Մամուլի ազգային ակումբի ծրագրերին, նպատակներին, որոնցից առանձնացվեց սատարումը ազգային արժեքային համակարգի պահպանմանն ու զարգացմանը, ուր կարեւորագույն տեղ է գրավում Հայոց եկեղեցին, Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Ա-ն ներկայացրեց հայ մամուլի, ընդհանրապես հայ ԶԼՄ-ների դերի, նշանակության շուրջ իր նկատառումները: Հայ մամուլի հիմնական առաքելությունն ըստ Հայ եկեղեցու հովվապետի, այն է, որ նա պետք է լինի «հայ կյանքի իրական, առարկայական պատկերը, ուսանելիությունը»: «Մամուլն այն հայելին է, որի մեջ պետք է արտացոլվի մեր կյանքն ամբողջությամբ»: Մամուլի հաջորդ առաքելությունն ամփոփված է նրա «գեղանկարչության» մեջ, երբ կյանքը ներկայացվում է ոչ միայն եղածով, այլեւ մամուլի ներկայացուցիչները «իրենց [illegible] թյան, գիտության տվյալներով առաջնորդում են կյանքը տալիս իրենց մեկնաբանությամբ»:

Այդ առաքելությունների առումով էլ Վեհափառը նշեց, որ մամուլը «ամենամեծ ուժն է հասարակական կյանքի կազմակերպման» ուղղությամբ:

Անդրադառնալով Հայ առաքելական եկեղեցու դերին ու խնդիրներին, Վեհափառը նշեց, որ ինքն ունի «ծայրագույն, բայց ծանրագույն պարտավորություն»: Վեհափառը կարեւորեց հայ մարդու իր եկեղեցին իմանալու, ճանաչելու հանգամանքը: Եկեղեցին արժեքավորելու համար պետք է ճանաչել: Ցավոք, ժողովրդի մեջ եկեղեցու մասին տարբեր պատկերացումներ գոյություն ունեն, մի մասն ընկալում է որպես եկեղեցական արարողակարգերի, ծիսակատարությունների հետեւում, պահպանում, մյուս մա[illegible] մի համար Հայոց եկեղեցին [illegible] մական ժառանգություն է»:

Տես ▸ էջ 2

Համառոտ

Նախագահը ակադեմիկոսներին ներկայացրեց կարգավորման տարբերակները

ԵՐԵՎԱՆ, 25 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Նոյեմբերի 25-ին տեղի ունեցավ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի հանդիպումը Հայաստանի գիտությունների ազգային ակադեմիայի ակադեմիկոսների ու գիտնականների հետ: Ինչպես տեղեկացրին ՀՀ նախագահի մամուլի ծառայությունից, Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը ներկայացրել է ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման իր տեսակետները եւ խնդրի լուծման հնարավոր տարբերակները: Հանդիպմանը ներկա էին նաեւ Հայաստանի արտաքին գործերի նախարար Ալեքսանդր Արզումանյանը եւ գիտության ու կրթության նախարար Արտաշես Պետրոսյանը:

Գնդակոծվել են Կարմիրի պաշտպանական դիրքերը

ԵՐԵՎԱՆ, 25 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հայ-ադրբեջանական սահմանի հյուսիս-արեւելյան հատվածում նոյեմբերի 25-ին հերթական միջադեպ է արձանագրվել: 0 ժամ 30 րոպեից մինչեւ 1-ն անց 15-ը Ադրբեջանի զինված ուժերի ստորաբաժանումները խոշոր տրամաչափի գնդացիրներով եւ հրազենային տարատեսակ զենքերով գնդակոծել են Կարմիրի (Կրասնոսելսկի) պաշտպանական դիրքերը: ՀՀ պաշտպանության նախարարության լրատվության եւ քարոզչության վարչության տվյալներով, զոհեր չկան: ՀՀ բանակային ստորաբաժանումների պատասխան գործողություններից հետո հակառակորդը դադարեցրել է կրակը: Հայ-ադրբեջանական սահմանի մյուս հատվածներում նոյեմբերի 25-ին միջադեպեր չեն գրանցվել:

Ռուսաստանի դեսպանատան նոր շենքի բացումը նոյեմբերի 28-ին

Ինչպես խոստանում էր Հայաստանում Ռուսաստանի դեսպան պրն Անդրեյ Ուրնովը մեր թերթում նախապես տրված իր հարցազրույցում, նոյեմբերի վերջին պաշտոնապես կբացվի դեսպանատան նոր շենքը: Այժմ արդեն հայտնի է դառնում, որ բացման պաշտոնական արարողությունը տեղի կունենա նոյեմբերի 28-ին, ուրբաթ օրը, ժամը 5-ին: Հիշեցնենք, որ մի քանի տարի արդեն կառուցվող դեսպանատան շենքը [illegible] ա հասցեում, Երեւանի քաղաքապետարանի հարեւանությամբ, շատ մոտիկ այն վայրին, որտեղ «ռուսի ոտն» առաջին անգամ հաստատվել էր Երեւանի բերդի ներկայումս գինու գործարանի մոտակայքում:

Եվրամիությունը կոչ է անում պարտադրել դեյտոնյան համաձայնագրի կատարումը

ԲՐՅՈՒՍԵԼ, 25 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Եվրամիությունը հերթական անգամ միջազգային հանրակցությանը կոչ է արել «շարունակել ճնշում գործադրելը» բոսնիական բոլոր կողմերի վրա, նրանց հարկադրելով կատարել դեյտոնյան համաձայնագրերով ստանձնած պարտավորությունները:

Եվրամիության խորհուրդը, արտգործնախարարների մակարդակով նիստ անելով Բրյուսելում, իր որոշման մեջ ընդգծել է, որ դեյտոնյան համաձայնագրերի կատարման խորհրդի նախարարական խորհրդաժողովը, որը կայանալու է դեկտեմբերի 9-10-ը Բոննում, «պետք է այդ իմաստով պարզորոշ ազդանշան տա»:

Դիվանագիտական գերատեսչությունների ղեկավարները լսեցին համաձայնագրի քաղաքացիական խնդիրների կատարման ՄԱԿ-ի գերագույն ներկայացուցիչ Կառլոս Վեստենդորպի ելույթը եւ կարծիքներ փոխանակեցին անցած հանգստյան օրերին Սերբիայի Հանրապետությունում կայացած խորհրդարանական ընտրությունների արդյունքների շուրջ: Նրանք ձեռնպահ մնացին դրանց մեկնաբանումից մինչեւ պաշտոնական արդյունքների հրապարակումը:

ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը հաղորդել է, որ նախարարները մտահոգություն հայտնեցին այն առթիվ, որ Հարավսլավիայի Միութենական Հանրապետությունում, այդ թվում Կոսովոյում, «ժողովրդավարության սկզբունքները անբավարար են հարգվում»:

Զինված բանդայի գործն ուղարկվեց դատարան

ԵՐԵՎԱՆ, 25 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՀՀ դատախազության քննչական մասում նախաքննությամբ ավարտվեց եւ Գերագույն դատարան ուղարկվեց վերջերս հայտնաբերված հանցավոր բանդայի անդամներ Ստեփան Ներսիսյանի, Սերգեյ Պետրոսյանի, Արամ Վարդանյանի, Մանուկ Մանուկյանի, Մանվել Գեւորգյանի եւ Սարգիս Միքայելյանի նկատմամբ հարուցված քրեական գործը:

Նախաքննությամբ պարզվել է, որ 1997 թ. հունիս-սեպտեմբեր ամիսների ընթացքում Նախկինում տարբեր հանցագործությունների համար ազատազրկման դատապարտված Ներսիսյանի, Պետրոսյանի եւ Վարդանյանի նախաձեռնությամբ ստեղծված ավազակախումբը Երեւանում եւ մերձակա ամառանոցային տարածքներում կատարել է մի շարք ծանր հանցագործություններ, այդ թվում գողություններ, սպանություններ եւ զինված հարձակումներ: Հանցավոր գործողությունների զոհ են դարձել 7 քաղաքացիներ, որոնցից 3-ը դաժանորեն սպանվել են: Այս մասին տեղեկացանք ՀՀ դատախազության լրատվության եւ միջազգային կապերի վարչությունում:

Ակտիվ քննչական-օպերատիվ աշխատանքի շնորհիվ սեպտեմբերին ձերբակալվել են հանցավոր խմբի բոլոր անդամները, իսկ նրանց նկատմամբ որպես խափանման միջոց ընտրվել է կալանքը:

ՀՀ գլխավոր դատախազին առընթեր հատկապես կարեւոր գործերի քննիչ Բագրատ Պետրոսյանի ղեկավարած քննչական խմբի հմուտ քննության շնորհիվ կարճ ժամանակահատվածում հնարավոր եղավ բացահայտել բանդայի կողմից կատարված բազմաթիվ հանցագործություններ, հայտնաբերել եւ առգրավել հանցագործության համար գործիք ծառայած ավտոմատ հրազենը:

Նախաքննությամբ ձեռք բերված ապացույցներով մեղադրյալների հանցանքը հիմնավորվել է, եւ ՀՀ քր. օր.-ի համապատասխան հոդվածներով նրանք կանչվել են քրեական պատասխանատվության:

Գործի նախաքննության ընթացքում քննչական խումբը բացահայտել է նաեւ հանցագործություններ, որոնք առնչվում են կաշառք ստանալու եւ փաստաթղթեր կեղծելու հետ: ՀՀ քր. օր.-ի 185 պրիմ եւ 213 հոդվածներով հարուցված առանձին քրեական գործը՝ եւս մեղադրական եզրակացությամբ, ՀՀ դատախազությունը ներկայացրել է Գերագույն դատարան:

Չեչնիային՝ Ռուսաստանի տարածքում ինքնակառավարվող հանրապետության կարգավիճակ

25 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, RFI, DW, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Ինտերֆաքս գործակալությունն այսօր հաղորդեց, որ Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինը մտադիր է մոտակա ժամանակներում այցելել Չեչնիա՝ գտնելով, որ դա մեծապես կնպաստի երկկողմ հարաբերություններում փոխըմբռնման մթնոլորտի հաստատմանը: Իսկ Ռուսաստանի Ախ-ի նախագահ Իվան Ռիբկինն այսօր հայտարարեց, որ Մոսկվան առաջարկում է Չեչնիային Ռուսաստանի Դաշնության տարածքում ինքնակառավարվող հանրապետության կարգավիճակ: Թաթարստանի նախագահ Մենթիմիր Շայմիեւն իր հերթին Մոսկվայում այսօր հայտարարեց, որ Ռուսաստանում կկառուցվի այնպիսի դաշնություն, որը կբավարարի «բոլորին եւ ամենքին»:

Ռուս աշխարհահռչակ հիսուն գիտնականներ լքել են երկիրը

25 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Ռուսաստանի Անվտանգության խորհրդի հերթական նիստի ժամանակ այդ երկրի նախագահ Բորիս Ելցինն այսօր հայտարարեց, թե գիտության ոլորտի ոչ բավարար ֆինանսավորումը պատճառ է դարձել, որ Ռուսաստանի աշխարհահռչակ գիտնականների ցուցակը գլխավորող հարյուր [illegible]ներից հիսունը լքեն երկիրը: Բորիս Ելցինը հայտնեց նաեւ, որ շարունակվում է հեռանկարային գիտական կադրերի արտահոսք զարգացած երկրներ:

ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

Վրեժ Մարկոսյան. «Եվրասիան» թոզ է փչում մեր աչքերին

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

«Պարբերական» տպարանի մենաշնորհը կարող է վերանալ», այսպիսի հեռանկար էր խոստանում «Ազգի» նոյեմբերի 22-ի համարում հրապարակված «Նոյյան տապան» գործակալության թղթակցության վերնագիրը: Ինչպես հայտնի է, «Եվրասիա» հիմնադրամի երեւանյան գրասենյակը հայտարարել է բաց մրցույթ, որի հաղթողը հիմնադրամի նյութական օժանդակության շնորհիվ հնարավորություն կունենա հիմնել թերթերի տպագրությունն իրականացնող ժամանակակից տպարան: Արդեն դեկտեմբերի 31-ին հայտնի է դառնալու հաղթող կազմակերպության անունը, «գրանտներից եւ վարկերից կազմված փաթեթի տեսքով կստանա ժամանակակից տպարանային համակարգ, ինչը հնարավորություն կտա իրականացնել թերթի որակյալ տպագրություն, այդ թվում նաեւ՝ գունավոր» (Ն.Տ.):

Ինչպիսի՞ն է այս ամենի առնչությամբ «Պարբերականի» (այսօր արդեն «Տիգրան Մեծ» փակ բաժնետիրական հրատարակչություն) տնօրեն Վրեժ Մարկոսյանի դիրքորոշումը: Պահպանո՞ւմ է այսօր «Պարբերականն» իր հայտնի մենաշնորհը եւ մրցակցության առումով չի՞ անհանգստացնում պարոն Մարկոսյանին «Եվրասիայի» այս նախաձեռնությունը, որը, արդարության համար ասենք, որ մեր շատ թերթերի խնդրանքն է այդ կազմակերպությանը:

Տես ▸ էջ 3

Ս. ԷՋՄԻԱԾԻՆ

«Մենք կտրվում ենք մեր ինքնությունը կազմող հիմնասյուներից...»

Սկիզբը էջ 1

«Մեր եկեղեցին ազգային միասնության շաղախն է», ընդգծեց հովվապետը: Այնուհետեւ նա անդրադարձավ խորհրդային համակարգում եկեղեցու դեմ ձեռնարկված շարժումին, որը սկզբնապես նպատակամիտված էր հալածելու հոգեւորականներին, ապա՝ կրոնը արմատախիլ անելուն: Չնայած 70-ամյա դժվար հանգրվաններին, Հայ եկեղեցին կարողացավ պահպանել իր պատմական ժառանգականությունը՝ մնալով Աստծո հետ հաղորդության վայր:

Անդրադառնալով կաթողիկոսական իր 2,5 տարվա գործունեությանը, Վեհափառը նշեց, որ այդ ընթացքում առաջնային է համարվել եկեղեցու սպասավորների պատրաստումը: Հոգեւորական նոր սերնդի պատրաստումը հնարավորություն է ընձեռել, որ ուսանողների թիվը 50-ից հասնի 110-ի: Կարեւորվեց նաեւ Գեւորգյան ճեմարանի վերաբացումը 80 տարվա ընդմիջումից հետո, ճեմարանի, ուր ուսանել են Կոմիտասը, Աբեղյանը, Շանթը, Ահարոնյանը: Ընդգծվեց քրիստոնեական դաստիարակության դերը:

Լրագրողները տեղեկացան, որ եկեղեցում ստեղծվել է «գործի հայթայթման գրասենյակ», ուր ընկերային ծառայությունը ոչ թե փոքրիկ գումարների հետ է կապված, այլ 500-3000 ամերիկյան դոլար է տրվում կարիքավորներին ընտանեկան փոքրիկ գործեր ստեղծելու համար: Դրանով իսկ նրանք կարողանում են դառնալ ինքնաբավ:

Մեկ ամսվա ընթացքում օծվել են 4 առաքելական եկեղեցիներ, որոնցից 3-ը Հարավային Ռուսաստանում: Գյումրիում բացվել է Վազգեն 1-ին կաթողիկոսի անվան դպրոց: Վեհափառը կարեւորեց եկեղեցու դերը Հայաստան-Սփյուռք կապերի ամրապնդման առումով: Այդ կապերի հաստատմանը եկեղեցին նպաստել է նաեւ այն ժամանակ, երբ գոյություն ուներ երկաթյա վարագույրը, իսկ Հայաստանի զորությունը կապրեցնի նաեւ Սփյուռքը, ընդգծեց Վեհափառը:

Նա կարեւորեց նաեւ համաշխարհային եկեղեցական շարժման մեջ Հայ առաքելական եկեղեցու ներգրավման փաստը, ինչը հնարավորություն կընձեռի, որ մեր եկեղեցին ներկայացնենք մենք, այլ ոչ թե օտարները:

«Հայոց եկեղեցին այսօր վերանորոգության հոսանքի միջով է անցնում», ընդգծեց Վեհափառը, խիստ վտանգավոր համարելով, որ «մենք կտրվում ենք մեր ինքնությունը կազմող հիմնասյուներից, արժեքներից, որոնք մեզ պահել են դարեր»: Այս առումով Վեհափառը մի անգամ եւս ընդգծեց ազգային արժեքների պահպանման եւ զարգացման անհրաժեշտությունը եւ նրա փոխանցումը նոր սերնդին:

Եկեղեցու դերը ժողովրդի հոգեւոր եւ բարոյական արժեքները պահպանելուն նպաստելն է: Այս 2,5 տարիների ընթացքում տպագրվել եւ տարածվել է 103 հազար Նոր կտակարան, ձեռնադրվել են 15 նոր աբեղաներ, 25-30 քահանաներ:

Այնուհետեւ պատասխանելով լրագրողների հարցերին Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Առաջինը նշեց, որ օտարերկրյա հյուրերի ընդունելությունների ժամանակ ինքը նշել է, որ պետք է հարգվի Արցախի ժողովրդի ազատության իրավունքը, հարգվի նրա ինքնորոշման կամքը: Լրագրողների հարցերի մի զգալի հատված ուղղված էր Հայաստանում աղանդավորության վտանգավոր տարածմանը: Այդ առումով Վեհափառը նշեց, որ օտար քարոզիչներից պետք է զգուշանալ, իսկ աղանդավորությունն առաջանում է այն ժամանակ, երբ մարդիկ Աստվածաշունչը սխալ են կարդում եւ մեկնում սխալ: Աղանդավորության դեմ բռնարարքներ կիրառելուն Վեհափառը դեմ է, քանի որ դա հակասում է Աստվածաշնչի դրույթներին:

Ի պատասխան մեր այն հարցադրմանը, թե կարո՞ղ է արդյոք աղանդավորության տարածման վտանգը կասեցնել եւ Հայ առաքելական եկեղեցուն զորակցել Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելը, Վեհափառը նշեց, որ այդ հանգամանքը կարող է միջազգային հանրության աչքում Հայաստանի համար պրոբլեմներ ստեղծել, քանի որ խղճի ազատությունը համամարդկային սկզբունք է: Նա ճիշտ համարեց, որ մեր պետությունը որպես ազգային եկեղեցի ճանաչում է Հայոց առաքելական եկեղեցին:

Դարձյալ վերադառնալով աղանդավորության խնդիրներին, Վեհափառը նշեց, որ աղանդավորությունը շատերի համար դրամի հարց է, այլ ոչ թե հավատքի, եւ մեր եկեղեցին խիստ պետք է լինի այն ժամանակ, երբ աղանդավորները խանգարում են եկեղեցու գործունեությանը:

Վերջում լրագրողներին նվիրեցին Գարեգին Ա-ի «Հոգեմտավոր ճառագայթումներ» եւ Մաղաքիա արք. Օրմանյանի «Համապատում» ստվարածավալ աշխատությունները: ՄԱԱ-ի անդամները ստացան նաեւ Վեհափառի օրհնությունը:

ՀՈՒՇ-ԵՐԵԿՈ

Մոնթեն՝ 40 տարեկան

Դժվար է անցյալ ժամանակով գրել մի մարդու մասին, որին ճանաչողները մինչեւ օրս էլ չեն համակերպվում նրա մահվան հետ: Երեկ Ֆիլհարմոնիայի փոքր դահլիճը լեփ-լեցուն էր ոչ միայն մարդկանցով, այլեւ արտասովոր ջերմությամբ: Մոնթե Մելքոնյանի այրին՝ Սեդան, հայրն ու մայրը, քույրը, ընկեր-զինակիցները, ծանոթ-անծանոթները հավաքվել էին հիշելու-վերհիշելու իրենց Մոնթեին: Ոչ որպես Հայաստանի ազգային հերոսի, ոչ որպես ռազմի մարտիկի, այլ նախեւառաջ որպես հայ մարդու՝ իր սովորական թերություններով ու առավելություններով: Մոնթեն շատ էր սիրում խմորեղեն, ուրախ էր ու սրամիտ, արժեքավորում էր «նպատակային միաբանությունը», վերհիշեց Մոնթեի քույրը: Ազգագրագետ Հրանուշ Խառատյանը ներկաներին համոզեց, որ Մոնթեն իրոք ուրիշ հարթության վրա էր ապրում եւ հերոս էր իր ողջ էությամբ: Հայաստանի վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանն իր շնորհավորանքի ուղերձում, որն ընթերցվեց հուշ-երեկոյի սկզբում, արձանագրում էր, թե Մոնթեի երազը կատարված է՝ Արցախը ազատագրված է եւ նրա ու իր զինակիցների տարած հաղթանակները պետք է ամրապնդվեն կայուն եւ վերջնական խաղաղությամբ: Պաշտպանության փոխնախարար Աստվածատուր Պետրոսյանը հավաստիացրեց, թե այսօր էլ իրենք շարունակում են իրականացնել Մոնթեի գործերն ու ծրագրերը:

Հուշ-երեկոն եզրափակվեց փոքրիկ համերգով:

Լավ է, երբ հիշվում են հերոսները, սակայն, ինչպես ասվեց երեկոյում, պետք է այնպես անել, որ նրանց կողքին չհայտնվեն անարժանները:

Ա. Հ.

ՀԱՄԱՌՈՏ

Ստեփանավանում փախստականների համար կկառուցվեն առանձնատներ

Գործնական այցով Վանաձոր եւ Ստեփանավան էին ժամանել ՄԱԿ-ի փախստականների գերագույն հանձնակատարի ներկայացուցիչ Թոմաս Բիրատը, Նորվեգիայի հանձնաժողովի նախագահ Ժան Վիլյումսենը, ՄԱԿ-ի Հայաստանի հյուսիսային տարածաշրջանի գրասենյակի ղեկավար Ռուբեն Բարսեղյանը: Լոռու մարզպետի պաշտոնակատար Ստեփան Այվազյանի եւ Ստեփանավանի քաղաքապետ Ռ. Բաղրամյանի ուղեկցությամբ նրանք եղան ժամանակավոր կացարաններում, ծանոթացան փախստականների սոցիալական վիճակին: Նախատեսվում է Ստեփանավանում փախստականների համար առանձնատներ կառուցել:

ՄԱՆՎԵԼ ՄԻԿՈՅԱՆ

EDIPA-ի տնօրենն ազատվել է իր դիմումի համաձայն, նոյեմբերի 21-ին

Սույն թվականի նոյեմբերի 13-ին «Ազգը» տպագրել է «Նոյյան տապան» գործակալության տեղեկատվությունը Ձեռնարկությունների զարգացման եւ օտարերկրյա ներդրումների աջակցման հայկական գործակալության (EDIPA) տնօրեն Բորիս Հարությունյանին աշխատանքից ազատելու մասին: Հայտնում ենք, որ պարոն Բ. Հարությունյանը համաձայն իր դիմումի ազատվել է զբաղեցրած պաշտոնից նոյեմբերի 21-ին, ՀՀ արդյունաբերության եւ առեւտրի նախարարի թ. 223/4 հրամանով:

ՀՀ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԱՌԵՎՏՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՄԼՈ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Ցավակցություն

Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչությունը խորապես սգում է հայ անվանի բանաստեղծ, արձակագիր, հասարակական եւ մշակութային գործիչ

ՀՐԱՉՅԱ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԻ

ողբերգական մահվան առթիվ եւ վշտակցում հանգուցյալ գրողի հարազատներին եւ մերձավորներին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի Թեքեյան մշակութային միությունը խորապես վշտացած է անվանի բանաստեղծ եւ հրապարակախոս

ՀՐԱՉՅԱ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԻ

վաղաժամ մահվան առթիվ:

Ընդամենը մեկուկես ամիս առաջ Թեքեյան մշակութային միությունը իր գլխավոր մրցանակներից մեկը՝ գրականության բնագավառում, շնորհեց անվանի բանաստեղծի «Կապույտ լեռան շուքը» գրքին, գնահատելով նաեւ նրա ողջ վաստակը:

Ինքը՝ Հրաչյա Հովհաննիսյանը մեր հուշերի մեջ կմնա որպես Մարդ, Քաղաքացի, Բանաստեղծ եւ վառ անհատականություն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹԵՔԵՅԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Լույս տեսավ Մամուլի ազգային ակումբի Տեղեկագրի 1-ին համարը

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա-ի հետ Մամուլի ազգային ակումբի լրագրողների հանդիպման օրվան զուգադիպեց Մամուլի ազգային ակումբի Տեղեկագրի անդրանիկ համարի լույսընծայումը, (որից օրինակներ հանձնվեցին կաթողիկոսին եւ եկեղեցու մամլո դիվանին):

№1
1997թ.
Մամուլի Ազգային Ակումբ
ՄԱԱ
ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Տեղեկագրում զետեղված են ՄԱԱ-ի կանոնադրությունը, հիմնադիր ժողովի հայտարարությունը, ինչպես նաեւ Ակումբի կազմակերպած հանդիպումների մասին պատմող մի շարք նյութեր, հիմնականում «Ազգ», «Հայկական ժամանակ» օրաթերթերից, ինչպես նաեւ Արմենպրես եւ Նոյյան տապան գործակալություններից:

Ներկայացված է նաեւ ՄԱԱ-ի նախաձեռնած մամուլի մրցանակաբաշխության մասին պատմող նյութը, ինչպես նաեւ ակումբի 2 հայտարարությունները լրագրողների հանդեպ կիրառվող բռնարարքների դեմ, ինչպես նաեւ Նոյյան տապանի թղթակցուհու հետ կապված վերջին միջադեպի կապակցությամբ: Տեղեկագրի պատասխանատու խմբագիրն է ՄԱԱ-ի վարչության անդամ Նարինե Դիլբարյանը:

Տեղեկագրում զետեղված 2 նյութ պատմում են ԼՂՀ կատարած ՄԱԱ-ի անդամների այցի մասին:

Տեղեկագիրը բացվում է ՄԱԱ-ի հիմնադիր ժողովի մասին պատմող նյութով, որը վերնագրված է «Լրագրողները համախմբվում են հանուն արժեքային նոր համակարգի ձեւավորման»:

Ն. Մ.

2004 թ. ատոմակայանի հերթափոխ

ԵՐԵՎԱՆ, 25 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Կոտայքի մարզի տարածքում սկսվել են նավթի որոնման հորատման աշխատանքները: Համաձայն մշակված ծրագրերի, հորատման աշխատանքները կտեւեն շուրջ 90 օր, արդյունքները կամփոփվեն գարնանը: Հայտնելով այս մասին լրագրողներին, ՀՀ էներգետիկայի նախարար Գագիկ Մարտիրոսյանը նշեց, որ հորատման աշխատանքները սկսելուց առաջ երեք ամիս անց են կացվել սեյսմիկ հետազոտություններ ու այլ նախապատրաստական աշխատանքներ: Պրն. Մարտիրոսյանի գնահատմամբ, այսօրվա դրությամբ նախնական տվյալները շատ հուսադրող են:

Նախարարը հայտնեց նաեւ, որ 15 օր է, ինչ Արմավիրի շրջանում սկսվել են գազի որոնմանն ուղղված սեյսմիկ հետազոտություններ, որոնց կհաջորդեն հորատման աշխատանքներ:

Ըստ պրն. Մարտիրոսյանի, մինչեւ 2004 թ. Հայաստանը պետք է փորձի կառուցել նոր սերնդի, նոր պահանջները բավարարող ատոմակայան: Նախատեսվում է կառուցել ներկայիս Մեծամորի ատոմակայանի կողքին: Հայաստանի կառավարությունը պարտավորվել է, որ փոխարինող հզորությունների ստեղծումից հետո, սկսած 2004 թվականից, Մեծամորի ատոմակայանի գործող բլոկը չի աշխատելու: Իսկ մինչ այդ, ըստ նախարարի, ատոմակայան կառուցելուց բացի՝ աշխատանք է տարվում այլ հզորությունների ստեղծման ուղղությամբ: Մասնավորապես, նոր հիդրոկայաններ են կառուցվելու Մեղրիում, Լոռի-բերդում, Շուռնուխում, ավարտվելու է նոր ջերմակայանի կառուցումը Հրազդանում:

«Չենք կարող ժողովրդին թողնել մութ տեղը, չենք էլ կարող վտանգավոր կայան շահագործել: Դրա համար մենք ատոմակայանի գործող բլոկի անվտանգության աստիճանը անընդհատ բարձրացնում ենք», ասաց նախարարը: Ատոմակայանը քառամսյա դադարից հետո վերագործարկվել է: Հուլիսի 22-ին կանգնեցվել էր վերանորոգման, վերալիցքավորման: Նման որոշումը պատճառաբանված էր այն հանգամանքով, որ հոկտեմբեր ամսին եւ նոյեմբերի սկզբին հանրապետության տարածքում հոսանքի պահանջը կիսով նվազում է՝ անջատվում են ոռոգման համակարգերը, դեռ չի միացված ջեռուցման համակարգը:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան է տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրէնութիւն / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայութիւն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային սարքաւորումը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

ԸՆԹԱՑԻԿ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

Վրեժ Մարկոսյան. «Եվրասիան» թոզ է փչում մեր աչքերին

Սկիզբը էջ 1

«Ինչ վերաբերում է մենաշնորհին, ապա, այո, ԽՍՀՄ-ի օրոք այդպես էր: Սակայն չմոռանանք, որ այն ժամանակների մամուլն ուներ անհամեմատ բարձր տպաքանակ: Ամենացածր տպաքանակը կազմում էր 50 հազար, իսկ «Խորհրդային Հայաստանը», օրինակ, լույս էր տեսնում 370 հազար տպաքանակով: Ներկայումս ամենաբարձր տպաքանակ ապահովող թերթերը՝ «02» (20 հազար), «Եթեր» (15 հազար) եւ «Իրավունք» (11 հազար), չեն էլ մոտենում բերված ցուցանիշներին: Այսօր նման տպաքանակով թերթ հնարավոր է տպագրել ցանկացած տպարանում, եւ այդ իսկ պատճառով ես չէի ասի, թե մենք մենաշնորհ ունենք: «Տիգրան Մեծ» հրատարակչությունը տպագրում է 32 անուն թերթ, ուրիշ տպարաններն լույս են ընծայում 50 անուն թերթ: Այո, հանրապետության բոլոր օրաթերթերը լույս են տեսնում մեր տպարանում, սակայն սա արդեն թերթերի նպատակահարմար ընտրության հետեւանք է: Ամենայն պատասխանատվությամբ կարող եմ հայտարարել, որ աշխարհում թերթի տպագրման ամենացածր ծախսերը մեզ մոտ են»:

Վրեժ Մարկոսյանի հաստատությունը չի մասնակցելու «Եվրասիայի» հայտարարած մրցույթին, քանզի ողջ մրցույթի իմաստը հենց «Պարբերականին» հակակշիռ ստեղծելու մեջ է: «Ինչ խոսք, նա մեզ հակակշիռ լինել չի կարող, որովհետեւ ողջ առաքելությունը լուրջ ձեռնարկում չէ: Ես չգիտեմ, թե «Եվրասիան» ինչ ծրագիր ունի մեր հանրապետությունում, սակայն ծանոթ լինելով հիմնադրամի ներկայացրած տպագրող մեքենային, նրա որակին եւ հնարավորություններին, կասեմ, որ դա խաղալիք է: Դա պարզունակ մի մեքենա է, ինչպես եւ պարզունակ է անհրաժեշտ սարքավորումների եւ հզորությունների ողջ համալիրի գումարը՝ շուրջ 700 հազար դոլար: Նման գումարով համապատասխան լուրջ գործ հիմնել հնարավոր չէ: Ինչ վերաբերում է ժամանակակից տպագրությանը, այդ թվում նաեւ գունավոր, այս առումով մեր տպարանն ունի ամենալավ հնարավորությունները: Գունավոր եւ որակյալ տպագրման հնարավորություններ ունեն նաեւ այլ տպարաններ, օրինակ՝ Պետհամալսարանի, Աշտարակի եւ այլն: Սակայն Հայաստանում լույս տեսնող թերթերի տպաքանակը այնքան ցածր է, իսկ նյութական վիճակն այնքան խղճուկ, որ նման բան անելը նյութական առումով նպատակահարմար չէ»:

Մեր հարցին, թե այնուամենայնիվ «Պարբերականը» անհանգստացած չէ՞ նոր տպարանի ստեղծման «վտանգով»՝ մասնակի պատվիրատուներ կորցնելու առումով, պրն Մարկոսյանը պատասխանեց. «Կարծում եմ, Հայաստանում լույս տեսնող ոչ մի թերթ չի օգտվի այդ տպարանի ծառայություններից: Դա շատ թանկ կնստի: Ի դեպ, ես նշեցի, որ ոչ պակաս որակյալ տպագրություն կարելի է ապահովել նաեւ մեզ մոտ: Սակայն մեր պատվիրատուները չունեն անհրաժեշտ միջոցներ ու թափ: Եթե ստեղծվելիք տպարանը պարտադրելու է իր պատվիրատուին թերթի ամեն համար տպարան հասցնել ֆոտոժապավենի վրա, ապա նույն բանը կարող ենք անել եւ մենք: Սակայն «Պարբերականը» դա չի անում, հաշվի առնելով դրա թանկությունը եւ թերթերի նյութական անապահով վիճակը»:

Պրն Մարկոսյանը խոստովանեց, որ իբրեւ քաղաքացի, բնականաբար միայն կողջունի նոր տպարանների եւ գունավոր, որակով տպագրված թերթերի ի հայտ գալը: Միեւնույն ժամանակ նա ավելորդ չհամարեց կրկին հայտնել, որ «ստեղծվելիք տպարանը այդպիսի տպարան չէ: Եթե դա լուրջ գործ լիներ, ապա ուրիշ բան: Երեւի թե «Եվրասիան» Հայաստանում ինչ-որ հարցեր ունի լուծելու, սակայն թող «թոզ չփչի» մեր աչքերին»:

«31»-Ի ԳՈՐԾ

«Քննչական մարմինը մողեսը կոկորդիլոս է դարձրել»

Պնդում է ամբաստանյալ Տիգրան Ավետիսյանը

«Վահան Հովհաննիսյան-30» գործով դատավարությունը ավելի քան մեկամսյա ընդմիջումից հետո երեկ վերսկսվեց, տեւելով ընդամենը 15 րոպե՝ անորոշ ժամանակով դարձյալ (վերջին անգամ) հետաձգվելու համար: (Հիշյալ քառորդ ժամը բուն դատական նիստի տեւողությունն էր, մինչ վերջինիս նախորդող հոգեմաշ սպասումը, որ չգրված օրենքի նման մի բան է դարձել դատական գործընթացներում, ավանդաբար երկար էր՝ ավելի քան 2 ժամ): Դատական կոլեգիան ակնկալում էր լսել ամբաստանյալներ Սաշա Խաչատրյանի եւ Տիգրան Ավետիսյանի (նկարում) վերջին խոսքը, սակայն Խաչատրյանը հրաժարվեց ընձեռված հնարավորությունից, մինչդեռ Ավետիսյանը, որը մեղադրվում էր Մաշտոցի ՆԳԲ երկու աշխատակիցների սպանության մեջ եւ, ըստ այդմ, պետական մեղադրող Լ. Զարխիֆալաքյանի մեղադրական ճառի համաձայն, արժանի է գնդակահարման (մահապատիժ), մի վերջին անգամ հարկ համարեց ասել, որ իրեն եւ բախտակիցներին ներկայացված մեղադրանքներն անհիմն են, գործը՝ սարքված, ոստիկանների սպանության փաստը՝ չբացահայտված: «Տարուկես անցավ, ոչինչ չբացահայտվեց: Ընդամենը ապացուցվեց, որ քննչական մարմինը լավ գործ սարքող է եւ մողեսը կոկորդիլոս է դարձնում: Պարոն մեղադրող, սպանությունը չբացահայտված՝ պատժի առավելագույնը պահանջեցիք ինձ համար: Ինչո՞ւ, ձեզ հարց տվե՞լ եք: Ինձ կանխամտածված սպանություն եք վերագրում, բայց դուք եք իմ նկատմամբ կանխամտածված սպանություն գործում, երբ չորս ամիս մահապատիժ պահանջելուց հետո տանում-բերում եք: Քանի՞ անգամ եք այդպես անհիմն դատել, պարոն Զարխիֆալաքյան: Իմ պաշտպանն ամեն ինչ ներկայացրեց փաստերով, նկարներով, վկաներն ամեն ինչ ասացին, բոլորն անտեսվեց: Ինչ կվճռեք, պարոն դատավոր, ձեր խղճին եմ թողնում»:

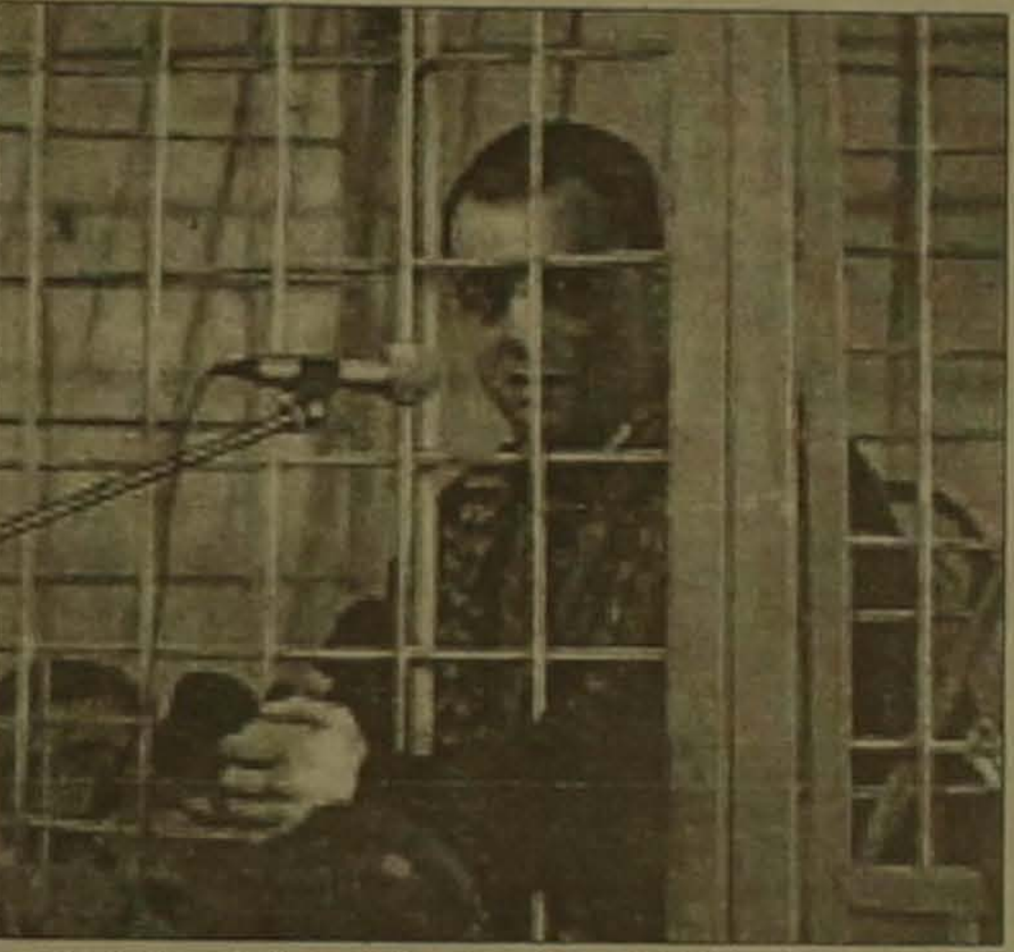

Ամբաստանյալ Ավետիսյանի վերջին խոսքից հետո դատական կոլեգիան գնաց խորհրդակցական սենյակ՝ խոստանալով լրացուցիչ ազդարարել առաջիկա դատական նիստի մասին, ուր կընթերցվի «31»-ի դատավճիռը: «Վեց ամիս հետո՞», դահլիճից հնչած այս ռեպլիկը բնականաբար անարձագանք մնաց, եւ իսկապես դժվար է ասել, թե դեռ որքան կձգվի ամբաստանյալների եւ նրանց հարազատների անորոշ սպասումը...

Լ. Պ.

ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ

Թափառաշրջիկ երեխաները ծնողներ եւ ունեն, եւ չունեն

ԵՐԵՎԱՆ, 25 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ՀՀ ՆԳ նախարարության քրեական հետախուզության վարչության անչափահասների ընդունման եւ տեղաբաշխման բաժնում նոյեմբերի 25-ի դրությամբ գտնվում է Երեւանի փողոցներից բաժին բերված 9 երեխա: Նրանցից ամենափոքրը 5 տարեկան է, ամենամեծը՝ 14:

Երեխաներից 4-ը երեւանցիներ չեն. նրանք մայրաքաղաք են եկել ծնողների հետ Լեռնային Ղարաբաղից: Երեխաներից շատերը երկար ժամանակ գիշերել են կիսաքանդ շենքերում եւ հորաններում, նրանցից մի քանիսի մոտ հայտնաբերվել են վեներական հիվանդություններ: Բաժնում գտնվող երեխաների թիվը հաճախ փոխվում է, նրանք այստեղ մնում են այնքան, մինչեւ որոշվում է նրանց ճակատագիրը: Այդ ողջ ժամանակահատվածում երեխաները զրկված են լինում դպրոց հաճախելու հնարավորությունից:

Բաժնի աշխատակիցների խոսքերով, այստեղ գտնվող երեխաներին որդեգրել չի թույլատրվում, քանի որ ծնողը չի հրաժարվում երեխայից եւ չի հանձնում նրա ծննդյան վկայականը՝ հույս ունենալով, որ հետագայում գուցե այդ երեխաները կկարողանան ինքնուրույն հոգալ իրենց կարիքները:

Թափառաշրջիկ երեխաների հիմնահարցերը լուծելու համար 1996 թ.-ին Հայաստանի հինգ նախարարություններ (սոցապահովության, կրթության եւ գիտության, մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի, ներքին գործերի եւ պետանվտանգության, առողջապահության նախարարություններ) համատեղ մշակել են «Թափառաշրջիկ եւ մուրացիկ երեխաների ծրագիր»: Նոյեմբերի 25-ին այցելելով անչափահասների ընդունման եւ տեղաբաշխման բաժին՝ ՀՀ սոցապնախարար Հրանուշ Հակոբյանը ծանոթացավ «Բժիշկներ առանց սահմանի» եւ UNICEF կազմակերպությունների առաջարկած «Օժանդակություն փողոցային երեխաներին» ծրագրին, որի վերաբերյալ համաձայնագիրը՝ նախարարության եւ նշված կազմակերպությունների միջեւ, ստորագրվելու է մոտ ժամանակներս (ծրագրի իրականացման համար ներդրվելու է 40 հազար դոլար):

«Թափառաշրջիկ եւ մուրացիկ երեխաներ» ծրագրի նպատակներից է բաժնում ստեղծել առողջապահական, հոգեբանական ծառայություններ, կազմակերպել երեխաների ազատ ժամանակը եւ կերակրել նրանց:

Նախարարի եւ վերոհիշյալ կազմակերպությունների ներկայացուցիչների հանդիպման ժամանակ հստակ նշվեց, որ ոչ թե ինչ-որ հաստատությունների արդյունավետ աշխատանքի, այլ հայկական ընտանիքներում մինչ այժմ էլ գոյություն ունեցող ավանդույթների շնորհիվ է Հայաստանում թափառաշրջիկ երեխաների թիվը ոչ այնքան մեծ:

Հեյդար Ալիեւը նո՞ւրբ քծնանք է սիրում

Բաքվից Ռոյթերի թղթակից Լոուրենս Շիրսը գրում է, որ չնայած շատ քաղաքացիներ դժգոհում են, որ բավականաչափ հարգանքի չեն արժանանում, Ադրբեջանի նախագահը դժգոհում է, որ չափազանց շատ է արժանանում դրան: Փորձելով փրկել իր վարկաբեկված ժողովրդավարական լիազորությունները, վետերան առաջնորդը հարձակման թիրախ է դարձրել կառավարական պաշտոնյաներին եւ տեղական լրատվական միջոցներին, որոնք երկուսն էլ ցարդ նպաստել են կերտելու նրա անհատի պաշտամունքը:

Ութ միլիոն բնակչությամբ նավթով հարուստ նախկին խորհրդային այս հանրապետության օտարազգի այցելուները չեն կարող չնկատել Բաքվի կայարանում մոտ 5.5 մետր բարձրությամբ վեր խոյացող նրա լուսավորված նկարը: «Ազգը Հեյդարն է, իսկ Հեյդարը՝ ազգն է», հայտարարում է փողոցում տեղադրված ցուցատախտակը: Մեկ ուրիշը կրում է 74-ամյա առաջնորդի հայտնի մեջբերումներից մեկը. «Ես իմ կյանքի վերջին օրերը նվիրելու եմ հայրենիքին»:

Կառավարական բյուրոկրատներն իրենց ելույթներում չեն մոռանում գովաբանել նրան. «Մեր նախագահը միջազգային մակարդակի քաղաքագետ է»: Պետական հեռուստատեսությունը հաճախ ժամեր է հատկացնում լուսաբանելու նրա ամենաառօրյա գործունեությունը: Պետական թերթերից շատերը դարձել են Ալիեւյան օրագրություններ տեղադրող օրգաններ:

Կոմունիզմի օրերին Ալիեւը ղեկավարել է Ադրբեջանը՝ լինելով քաղբյուրոյի անդամ: Մի անգամ նա հատուկ ուշադրության էր արժանացել մի ելույթի ընթացքում ավելի քան 100 անգամ Բրեժնեւի անունը նշելու համար: Բայց այժմ Բրեժնեւն անգամ կշիկներ՝ տեսնելով նրա շուրջ հյուսված անհատի պաշտամունքը:

Բայց իհարկե լավ բանի չափազանցումն էլ կարող է վատ վերջանալ: Ալիեւի խորհրդատուներն ասում են, որ արդեն շատ ստորաքարշություններ է լսել եւ այժմ նա զգուշացնում է այդ քծնողներին փոխել «ձայնասկավառակը»: «Նախագահը ատում է իրեն իզուր տեղը փառաբանող մարդկանց: Դա իր սկզբունքներին դեմ է եւ դա իրեն համբերությունից հանել է: Նա բազմիցս կրկնել է, որ դրա կարիքն ինքը բոլորովին չունի», ասել է Ալի Հասանովը՝ Ալիեւի գլխավոր խորհրդատուներից մեկը: Կառավարության «Ադրբեջան» պաշտոնաթերթն անցյալ ամիս առաջին էջում տպագրեց նախագահի լրատվական ծառայության հայտարարությունն այն մասին, որ գովաբանությունները չչափազանցվեն: «Չափազանց շատ են գովեստները նրա ներքին եւ արտաքին քաղաքականության վերաբերյալ: Անհրաժեշտ է առավել վերլուծական մոտեցում ցուցաբերել նրա գործունեությանը», գրված էր այնտեղ:

Ալիեւը վերջերս ընդհատել է իր նախարարներից մեկին եւ հրապարակավ նախատել նրան, երբ վերջինս իր ելույթն սկսել է իրեն ուղղված գովասանքներով: Հասանովի կարծիքով այս արատի վերացումը բավական ժամանակ է պահանջելու, չնայած Ալիեւը կարծես դժվարություններ չի ունենում հսկողության տակ վերցնելու այլ բնագավառների դժվարությունները: «Երբ նախագահը տեսնի նման նկարներ, նա ինքը վար է առնելու դրանք», նշել է Հասանովը:

Ադրբեջանը միլիարդավոր դոլարների պայմանագրեր է ստորագրել օտար ֆիրմաների հետ, զարգացնելու իր նավթի արդյունաբերությունը, սակայն արեւմտյան երկրներից շատերն այնքան էլ հանգիստ չեն զգում իրենց Ալիեւի ներկա ժողովրդավարության պայմաններում: Մարդու իրավունքների պաշտպան կազմակերպությունները մեղադրում են նրա կառավարությանը թերթերի գրաքննության եւ քաղաքական քննադատներին բանտարկելու մեջ: Նրանք նույնպես նշում են, որ 1995-ի ընտրությունները ոչ ազատ էին, ոչ էլ արդար:

Դիվանագետների կարծիքով նրա՝ վերջերս հայտնաբերված համեստությունը իր իմիջը փրկելու փորձ է: Ադրբեջանը քաղաքական հարձակման է անցել Ղարաբաղի հարցում Արեւմուտքում պաշտպաններ գտնելու համար: Այդ միջոցառումների թվին են դասում նաեւ ներքին հակառակորդների հանդեպ իր վերաբերմունքի փոփոխումը՝ Էլչիբեյի վերադարձը Բաքու չորս տարվա աքսորից հետո: Որոշ չափով նվազել է գրաքննությունը, որի հետեւանքով մի ժամանակ թերթերը լույս էին տեսնում դատարկ սյունակներով:

Ալիեւը ծրագրում է 1998-ին մասնակցել նախագահական ընտրություններին եւ այս անգամ խուսափել 1995-ի քննադատություններից:

«Հեյդար Ալիեւը շատ զգայուն է դարձել իր իմիջի նկատմամբ: Արեւմուտքում նրա տնտեսական զարգացման ուղղությամբ սկսված արշավն ավելի շատ վերահսկողության է ենթարկում նրան», ասում է Ալիեւի կենսագիր եւ Ադրբեջանի մասին գրքի հեղինակ Թոմաս Գոլցը: «Նրա ամբողջ կարիերան կախված է նրանից, թե ինչքանով կհաջողվի նրան հարմարվել փոփոխվող հանգամանքներին: Արտասահմանում քաղաքական կայունության ձեռքբերման համար նա պատրաստ է զոհել իր անհատի պաշտամունքը», նշել է նա:

Սակայն մեկ այլ արեւմտյան դիվանագետ գտնում է, որ «Մեծադիր նկարները դեռեւս իրենց տեղերում են եւ մամուլն էլ դեռ կաղում է: Դա Ալիեւի ոճն է եւ ես կասկածում եմ, թե երբեւէ կփոխվի ամբողջովին»:

ԱԶԳ

Երկիրը պիտի հրապուրի ոչ միայն ճանաչողական տուրիզմի սիրահարներին

Քրիստոնեության ընդունման 1700-ամյակի տոնակատարությունը կօգնի՞ Հայաստանին զարգացնել զբոսաշրջության ենթակառույցները

Զբոսաշրջությունը Հայաստանում խորհրդային համակարգի փլուզումից հետո հայտնվեց զրոյական մակարդակում՝ չնայած հանրապետության որոշակի ներուժին: Ուրույն քաղաքականության բացակայությունը, նախկին բոլոր կապերի խզումը, որ իրականացվում էին Մոսկվայի միջոցով, տրանսպորտային եւ էներգետիկ ճգնաժամը ստեղծել էին պայմաններ, ուր տուրիզմն անկարող էր գոյատեւել: Վերջերս ձեւավորված արդյունաբերության եւ առեւտրի նախարարությունում զբոսաշրջության զարգացման հարցերով զբաղվում է մի ամբողջ ենթաոլորտ: Փոխնախարար Ա. Պետրոսյանը գոհությամբ նշում է, որ շատ խնդիրներ արդեն լուծվում են: Զբոսաշրջությունն այն բնագավառն է, որ կարող է զարգանալ տնտեսության այլ ճյուղերի բարենպաստ զարգացման պայմաններում միայն՝ համապատասխանաբար օժանդակելով մյուսների զարգացմանը: «Ազգ», «Այժմ» թերթերի, ՀՀ պետական ռադիոյի եւ «Ազատություն» ռադիոկայանի լրագրողների հետ ունեցած հանդիպման ժամանակ պրն Պետրոսյանը նկատեց, որ հասունացել է պահը, երբ պիտի ձեւավորել իրավական դաշտ ու նորմատիվ փաստաթղթեր՝ զբոսաշրջության մասին օրենքը, կազմակերպությունների գործունեության արտոնագրման կարգը, հայրենական հյուրանոցների պահանջների ընդունումը:

Անուղղակիորեն դաշտի կատարելագործմանը կարող է նպաստել զբոսաշրջության միջգերատեսչական խորհրդի ստեղծումը, որի կանոնադրությունն այսօր պատրաստ է եւ շուտով կներկայացվի կառավարությանը: Օրենքի խնդիրն է կանոնակարգել ճյուղի պետական քաղաքականությունը, իրավական, տնտեսական եւ կազմակերպչական հիմքերը: Շատ կարեւոր տեղ է հատկացված սպառողի շահերի պաշտպանությանը արտագնա եւ ներգնա տուրիզմի դեպքում: Այս պարագայում զբոսաշրջիկների յուրաքանչյուր խումբ կհրապուրի նոր խմբերի: Արտոնագրման կարգի մեջ եւս սպառողի շահերի պաշտպանության խնդիրը հաշվի է առնվելու: Արտագնա զբոսաշրջության դեպքում համապատասխան վճարի դիմաց լիարժեք ծառայությունների ապահովմանը, ներգնա այցելություններ կազմակերպելիս գումարվում են նաեւ հետեւյալ պահանջները. սպասարկման համապատասխան տարածք, նախնական պայմանագրեր զբոսաշրջության արդյունաբերության օբյեկտների, արտերկրի համապատասխան ընկերությունների հետ, աշխատավարժության որոշակի մակարդակ, տեխնիկական բոլոր միջոցներով հագեցվածություն: Ենթակառույցների շարքում, ըստ պրն Հակոբյանի, խիստ կարեւոր է ապահովագրական ընկերությունների ձեւավորումը, որոնք պատասխանատու են ծառայությունների պրոֆեսիոնալ մատուցման համար: Միանգամից վստահություն է ներշնչում այնպիսի մեխանիզմի ձեւավորումը, երբ զբոսաշրջիկը վստահ է, որ սպասարկման թերությունների դեպքում վերադարձից հետո անմիջապես փոխհատուցում է ստանալու: Պետք է ներմուծվի նաեւ վստահված հաշիվների միջոցով աշխատելու կարգը: Ներկայումս նախագիծը մշակող աշխատանքային խումբը սպասում է վերոհիշյալ երկու փաստաթղթերի փորձաքննությանը համաշխարհային զբոսաշրջության կազմակերպությունում (ՀԶԿ), որին Հայաստանն անդամակցում է այս տարվա հոկտեմբերի 17-24-ը Ստամբուլում կայացած ՀԶԿ 12-րդ համաժողովից ի վեր: Մինչ այդ, օգոստոսին, Հայաստանում էր գտնվում կազմակերպության փորձագետների առաքելությունը, որոնք 3 շաբաթվա ընթացքում կատարեցին ՀՀ-ում առաջին հետազոտական աշխատանքները եւ փորձեցին տալ հանրապետության զբոսաշրջային ներուժի գնահատականը: Փորձագետները հանդիպումներ ունեցան բոլոր նախարարությունների եւ գերատեսչությունների հետ, որոնք անմիջապես կամ անուղղակիորեն առնչվում են զբոսաշրջությանը՝ քաղաքաշինության նախարարությունից մինչեւ մշակույթի, գիտության եւ կրթության նախարարություններ: Հատկանշական էին հանդիպումները բնապահպանության նախարարությունում, քանի որ ներկայումս զարգանում են էկոլոգիապես մաքուր զբոսաշրջության զարգացման միտումները, վիճակագրական վարչությունում, քանզի լիարժեք վիճակագրությունն էական նշանակություն ունի: Փորձագետներն արդեն կազմել են զեկույցները եւ հանձնել ՀԶԿ եւ ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագրի գրասենյակ, ՀՀ կառավարություն: Հաջորդ տարի սպասվում է ՀԶԿ առավել երկարաժամկետ առաքելություն, ուր ընդգրկված են լինելու նեղ ոլորտների փորձագետներ: Աշխատանքի նպատակը Հայաստանի զբոսաշրջության ծրագրի մշակումն է: Սա շատ յուրօրինակ բնագավառ է, քանի որ աշխարհում մրցակցության խիստ պայմաններ են գործում: Ուստի պետք է հաջողությամբ ձեւավորել այն ապրանքը, որը կարող ես արտահանել եւ վաճառել: Փաստելով, որ Հայաստանը ունի մեծ ներուժ, զեկույցում նշված է, որ շատ անելիքներ կան նյութատեխնիկական բազայի վերականգնման, ենթակառուցվածքների ձեւավորման, կադրերի պատրաստման, զբոսաշրջության ծրագրված աշխատանքների իրականացման հարցերում: Մեր մասնագետների խնդիրն է փորձագետների հետ համատեղ որոնել զբոսաշրջության այն ձեւերը, որոնք կարող են հաջողությամբ զարգանալ Հայաստանում: Դա, անշուշտ, ճանաչողական, պատմական, կրոնական զբոսաշրջությունն է: Ընդ որում, խոսքը ոչ միայն հանրահայտ, այլեւ պատմաճարտարապետական հուշարձանների մասին է (դամբարանադաշտեր, ժայռապատկերներ եւ այլն): Մեր հուշարձանները շատ գեղեցիկ են լուծված բնության մեջ եւ ենթակառուցվածքները ձեւավորելիս պետք է կարողանալ պահպանել շրջակա միջավայրի անաղարտությունը, որը կունենա առաջնային գրավչություն:

«Ազգ» – Որքանո՞վ գոյություն ունի զբոսաշրջությունն այսօրվա Հայաստանում:

– Ես կարող եմ հաստատել, որ այն Հայաստանում կա: Գոյություն ունեն ընկերություններ, որոնք որոշակի արհեստավարժություն են ձեռք բերել: Զբոսաշրջության շուկան ընդհանրապես ձեռք են բերում 2-3 քայլերի միջոցով: Նախ պետք է ուսումնասիրել եւ գտնել այն երկրները, որի բնակիչները տվյալ երկրի պոտենցիալ զբոսաշրջիկներն են: Նկատի չունեմ հայ համայնքներ ունեցող երկրները, որոնք, իհարկե, շարունակում են լինել մեր ամենամեծ շուկան: Չպետք է բավարարվել դրանով: Առհասարակ այսօրվա աշխարհում զբոսաշրջիկի կատեգորիան որոշակիորեն փոխվել է: Այսօր ավելի շատ ճամփորդում են երիտասարդները, որոնք ոչ միայն ճանաչողություն են փնտրում: Մենք փորձում ենք վիճակագրությամբ պարզել, թե ինչ տարիքի մարդիկ են այցելում Հայաստան եւ ինչն է նրանց հրապուրում: Հիմնականում ժամանում են Կենտրոնական, Արեւմտյան Եվրոպայից եւ ամերիկյան մայրցամաքից, որոնց գլխավորապես հետաքրքրում է մեր պատմությունը, մշակույթը: Հայաստան զբոսաշրջիկներ հրապուրելու համար առաջին հերթին կազմակերպվում է մամուլի աշխատակիցների այցելություն, որից հետո զանգվածային լրատվության միջոցներում ներկայացվում է մեր երկիրը: Դրան հետեւում է զբոսաշրջային ընկերությունների ներկայացուցիչների ճանաչողական այցելությունը, որից հետո գործի են դրվում ստեղծված երկկողմանի կապերը: Երեք երկրներից՝ Մեծ Բրիտանիայից, Բելգիայից եւ Գերմանիայից նման խմբեր արդեն եղել են Հայաստանում: Կազմակերպված խմբեր են այցելել Տայվանից, Ճապոնիայից, ԱՄՆ-ից, Բրազիլիայից, Լիբանանից եւ այլն: Խզված կապերն այսօր վերականգնվելով՝ ձեռք են բերում նոր որակ ու նոր ձեւ:

Իհարկե, կան սպասարկման անբավարարության հետ կապված խնդիրներ: Դրանք ավելի շատ առնչվում են շարժակազմի եւ ճանապարհների միջազգային չափանիշներին անհամապատասխան լինելու խնդրին: Խիստ է զգացվում նաեւ զբոսաշրջային արդյունաբերության օբյեկտների բացակայությունը: Հնարավոր չէ Երեւանից հասնել Հաղպատ, հոյակապ համալիր առանց ճանապարհին մի շարք ծառայություններից օգտվելու: Իհարկե, մասնավորն արձագանքել է շուկային եւ հայտնվել են որոշ ծառայություններ, բայց որոնց որակը չի բավարարում: Մարզային ինստիտուտների ձեւավորումից հետո մենք մեծ հույսեր ենք ակնկալում տեղական ինքնակառավարման մարմինների հետ համատեղ աշխատանքից:

Ինչ վերաբերում է ֆինանսավորման խնդիրներին, ապա որեւէ մեկը չի պատրաստվում մեզ վճարել զարգացնելու մեր զբոսաշրջությունը: ՀՏԶ-ն ֆինանսական աջակցություն չի հատկացնում: Ակնկալիքները կապված են ներսի եւ դրսի մասնավոր ներդրումների հետ: Հայաստանում սեփականատերերը ընդունակ լինելով կանխազգալ ապագան, սկսել են ներդրումներ կատարել զբոսաշրջային ենթակառույցներում: Հանրապետությունում արդեն կան 4-5 մասնավոր հյուրանոցներ: Խոշոր հյուրանոց է կառուցվում Գյումրիում, որը բավարարելու է շատ բարձր չափանիշների, եւ Գորիսում: Սա նշանակում է, որ հյուսիսում եւ հարավում կունենանք իջեւանելու հնարավորություն:

«Ազգ» – Նախարարությունը որեւէ ձեւով համակարգելո՞ւ է ենթակառուցվածքների ստեղծման աշխատանքը:

– Զբոսաշրջությունը պետք է զարգանա ծրագրված երեք մակարդակով. ազգային՝ հանրապետության տարածքով, մարզային եւ տեղային: Մենք պետք է ունենանք զարգացման ազգային ծրագիր, որից հետո մարզերը կստեղծեն համահունչ ծրագրեր, ապա յուրաքանչյուր առանձին վայրի, հուշարձանի համար կկազմվեն պլաններ:

«Ազգ» – Օգոստոսյան առաքելության արդյունքում որոշ չափով պարզ դարձա՞վ, թե մեկնարկային ինչպիսի նվազագույն գումար է հարկավոր:

– Որեւիցե գումարային հաշվարկ չի արվել եւ հիմա դրա անհրաժեշտությունը չկա: Նայած խոսքը ինչին է վերաբերում՝ ունենալ վերջնականապես ձեւավորված ենթակառուցվածք, թե առաջնային փուլի սպասարկման համար անհրաժեշտ ծառայություններ: Այդ նվազագույնը նույնպես շատ հարաբերական է եւ ներկայիս համար հնարավոր է ասել, որ նվազագույն պայմանները կան: Զարգացման ծրագրի ստեղծումից հետո միայն հնարավոր կլինի հիմնավորել ֆինանսական անհրաժեշտությունը:

«Ազգ» – Ազգային ծրագրում կներգրավվի՞ զբոսաշրջությունն ավելի երիտասարդացնելու խնդիրը:

– Այս հարցում իրոք լուրջ աշխատանք է հարկավոր, եթե չենք ուզում սահմանափակել մեր զբոսաշրջային պոտենցիալը: Պետք է ունենալ առավել ճկուն հնարավորություններ:

«Այժմ» – Բյուջեի ո՞ր տոկոսն են կազմում տուրիզմի զարգացմանն ուղղված ֆինանսական միջոցները եւ ո՞վ է որոշում, թե որքան մասհանումներ է պետք հատկացնել բնագավառին:

– Զբոսաշրջությունը բոլոր երկրներում դիտվում է եկամտաբեր ոլորտ եւ բյուջեի համալրման միջոց: Իհարկե, այդ մակարդակին հասնելու համար որոշակի ներդրումներ են արվում, որն այսօր մեր բյուջեի [illegible] թույլ չի տալիս: Ներկայումս նախարարության համապատասխան կառույցում արտասահմանյան ներդրումներ հրապուրելու աշխատանքներ են կատարվում: Մեր ունեցած տվյալներով զբոսաշրջության շնորհիվ համալրվել է բյուջեի 0,57 տոկոսը:

«Այժմ» – Գերադասելի չէ՞ր այդ գումարներն ուղղել ոլորտի զարգացմանը:

– Մակրոտնտեսական քաղաքականությունը վարում է ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարարությունը, եւ հարցը պետք է ուղղել նրանց:

Անցած տարի Հայաստան է այցելել 13 հազար 380 զբոսաշրջիկ: 92-93 թթ. այս թվերը շատ փոքր էին, բայց ոչ զրոյական՝ մինչեւ 3-4 հազար:

«Այժմ» – Առեւտրային նպատակներով մեր հանրապետությունից դուրս մեկնողները դասվո՞ւմ են արտագնա զբոսաշրջիկների շարքում:

– Զբոսաշրջության մասին միջազգային սահմանման համաձայն՝ այո: Թվային տվյալներ արտագնա այցելությունների մասին ցավոք, չունենք: Այսօր աշխատում ենք վիճակագրական վարչության հետ, որոնցից առավել ստույգ տվյալներ կարող ենք ձեռք բերել մասնավորապես ավիաչվերթների մասին:

«Այժմ» – Ձեր քաղաքականության մեջ ներգրավվելո՞ւ է այցերի կազմակերպումը ԼՂՀ, որպեսզի աշխարհի համար պարզ դառնա, ինչ է այնտեղ կատարվում:

– Դա արդեն զբոսաշրջություն չէ, այլ քաղաքականություն:

– Բայց չէ՞ որ զբոսաշրջությունն էլ քաղաքականություն է:

– Այն կարող է օգտագործվել քաղաքական նպատակներով, բայց դա արտաքին քաղաքականության հարց է: Իսկ Հայաստանի պատմամշակութային հուշարձանների շարքում Արցախը դիտարկել մենք չենք կարող, քանի որ այնտեղ գնալուց ստանում են թույլտվություն համապատասխան կառույցում:

«Ազատություն» – Գաղտնիք չէ, որ նախկին ինտուրիստը համագործակցում էր ԿԳԲ-ի հետ, իսկ Սերժ Սարգսյանը հայտարարեց, որ ներկայիս անվտանգության նախարարությունը ժառանգել է նախորդի որոշ գծերը: Այսօր գործող զբոսաշրջային կազմակերպությունները համագործակցո՞ւմ են ԱԱՆ-ի հետ:

– Այդ հայտարարությանը ցավոք անտեղյակ եմ: Իհարկե ամեն երկիր ունի անվտանգության քաղաքականության իր ներքին մեխանիզմները: Դրան համապատասխան իրագործվում է երկու ոլորտների համագործակցությունը:

«Ազատություն» – Հայտնի է, որ արտագնա այցելություններ կազմակերպող հաստատությունները ավելի շատ են: Որեւէ քաղաքականություն գործելո՞ւ է այդ ասպարեզում:

– Զարգացման ծրագիրը մշակելիս պետք է լրջորեն անդրադառնալ ներգնա տուրիզմի խթանմանը: Հավանաբար պետք է մշակել հարկային համապատասխան մեխանիզմ, որպեսզի նման կազմակերպություններն ավելի մեղմ հարկվեն: Հիմնական ֆինանսական հոսքը Հայաստան ապահովում է ներգնա զբոսաշրջությունը, որի կազմակերպման համար պետք է լինեն արտոնյալ պայմաններ, պետք է գտնել լծակներ, որոնք [illegible] կայացմանը:

«Ազգ» – Վերջին շրջանում շատ է խոսվում զբոսաշրջության տարատեսակների զարգացման մասին: Ինչպիսի՞ նման ծրագրեր են իրականացվել Հայաստանում:

– Այս պահին կարող ենք տարբերակել ավանդական եւ ոչ ավանդական զբոսաշրջությունը: Առաջինը, որ ժառանգել ենք խորհրդային տարիներից, բնականաբար շարունակվում է: Բայց շատ զբոսաշրջային ընկերություններ, որպես այլընտրանք փորձում են Հայաստանում ներկայացնել ոչ ավանդական զբոսաշրջության տեսակները: Կարող եմ նշել էկոտուրիզմը, որի բաղկացուցիչ մասերից են արշավային, ձիավարական, ճամբարային զբոսաշրջությունը, կրոնական տուրիզմը, որ ենթադրում է հուշարձանների այցելություն: Այս տարի Քրիստոնեության 1700-ամյակի շրջանակներում Հայաստանում եղան շուրջ 500 ուխտագնացներ:

Հաջողված զբոսաշրջություն ունենալը շարունակական ընթացք է: Հիմա էլ որոշ չափով կարծում եմ, որ Հայաստանը զբոսաշրջային երկիր է: Օրերս Հունաստանի Սալոնիկ քաղաքում մենք մասնակցում էինք միջազգային զբոսաշրջության 13-րդ Ֆիլոքսինիա-97 ցուցահանդեսին: Հայաստանը հանդես էր գալիս առանձին ցուցափեղկով, որը նվիրված էր Քրիստոնեության 1700-ամյակին: Հայկական եկեղեցիների մանրակերտները, պաստառները ստեղծել էին համապատասխան մթնոլորտ, որի շնորհիվ հաստատվեցին իրական հիմք ունեցող երկկողմանի կապեր: Հայաստանում զբոսաշրջությունը խթանելու պետական ծրագրերից մեկը մասնակցությունն է միջազգային ցուցահանդեսներին եւ տոնավաճառներին: Քրիստոնեության 1700-ամյակի տոնակատարության հետ կապված մեծ ակնկալիքներ ունենք եւ կարծում եմ 2001 թվականը լինելու է տուրիզմի զարգացման մեկնարկի տարի:

ԱՆՈՒՇ ԳԱԼՍՏՅԱՆ

ԱԶԳ

Միջազգային

«Ազգը» նոյեմբերի 20-ի համարում անդրադառնալով Թուրքիայի հին ու նոր խնդիրներին, թուրքական գործադիր իշխանությունների անհաջողությունը դրանց հաղթահարման գործում պատճառաբանել էր երկրում հետզհետե խորացող քաղաքական համակարգի ճգնաժամով: Այդ խնդիրները, որոնք կենսական նշանակությամբ ոչ միայն բացասաբար են ներգործում Թուրքիայի ներկա կացության վրա, այլեւ մեծապես կանխորոշում են նրա ապագան, ներքաղաքական բնույթ են

Թուրքիան 21-րդ դարի շեմին

Նրա առաջադրանքների թվում Հայաստանի վերականգնումն է

կրում: Բայց եւ այնպես ուժեղ է դրանց արտաքին ասպեկտը: Մինչ անդրադառնալը նշենք, որ այդ խնդիրներից քրդական հարցը ժամանակակից Թուրքիան Օսմանյան կայսրությունից է ժառանգել: Թեեւ Քրդստանի աշխատավորական կուսակցությունը՝ PKK-ն կազմավորվել է 1975 թ., իսկ քրդական շարժումը նրա գլխավորությամբ զինված պայքարի դրսեւորումներով սկզբնավորվել է 80-ական թթ. կեսերին, բայց շարժումն ինքնին քրդական հարցի յուրատեսակ արձագանքն է, որ Թուրքիայի ներքաղաքական կյանքում դարձել է լարվածության մշտական գործոն: Իսկ թուրքական լիրայի արժեզրկումը, ինչը մշտապես ապակայունացնում է երկրի տնտեսությունը, 30 տարվա վաղեմություն ունի: Վերջին 20 տարիներին արժեզրկումը, փոխվարչապետ Բյուլենթ Էջեւիթի խոսքերով, ինչի մասին նա հեռուստատեսությամբ արտահայտվեց նոյեմբերի 23-ին, կազմել է 70 տոկոս: Դրա մոլեգնումը, սակայն, աննախադեպ չափերի է հասել հատկապես վերջին մի քանի տարիներին: Օրինակ, 1996 թ. արժեզրկման ցուցանիշներով Թուրքիան Սուդանից եւ Վենեսուելայից հետո աշխարհում զբաղեցնում էր 3-րդ հորիզոնականը: 1997 թ. ընթացքում Վենեսուելային հաջողվել է դա կրճատել մինչեւ 47 տոկոսի: Այսպիսով, Թուրքիան 93,2 տոկոսով ընթացիկ տարում բարձրացել է երկրորդ հորիզոնական:

Ինչ վերաբերում է իսլամականության, այդ թվում նաեւ հանցագործ խմբավորումների համատարած ներթափանցմանը իշխանության մարմիններ, հարկ է նշել, որ դրանցից առաջինը, որպես գերխնդիր, դեռ բարձրացել էր Քեմալ Աթաթուրքի օրոք: Այլ կերպ ասած, դա նույնպես նոր խնդիր չէ: Սակայն իսլամականության վերելքն ու իսլամականների քաղաքական կազմակերպության «Բարօրություն» կուսակցության իշխանությունը միանգամայն նոր երեւույթ է Թուրքիայի Հանրապետության պատմության մեջ: Նոր է նաեւ հանցագործ խմբավորումների խնդիրը: Դրանց ներթափանցումը պետական իշխանության մարմիններ թափ էր վերցրել 1980 թ. սեպտեմբերի 12-ի պետական հեղաշրջմանը հաջորդող տարիներին, երբ Թուրգութ Օզալը, որպես վարչապետ, ազատ շուկայական հարաբերությունները Թուրքիայում զարգացնելու առաջադրանքով թուրքական տնտեսության լիարժեք ազատականացման փորձեր էր անում: Այդ փորձերի հիմքում դրվեց հասարակական սեփականության մասնավորեցումը: Թեեւ դա նրան չհաջողվեց, սակայն թուրքական տնտեսության լիարժեք ազատականացումը խրախուսելու կարգախոսով մի խումբ մարդկանց եւ հատկապես Օզալի մերձավորներին երկրի հարստությունները կողոպտելու հնարավորություն տվեց: Փաստորեն, Թուրքիայում ազատ շուկայական հարաբերությունների խրախուսման քաղաքականությունը վերածեց երկրի հարստությունների կողոպտման քաղաքականության: Արդյունքում հանցագործ խմբավորումների ներթափանցումը պետական իշխանության մարմիններ կարճ ժամանակահատվածում անցավ տեսանելի եւ անտեսանելի բոլոր սահմանները: Այդ առումով պատահական չեն վարչապետ Մեսութ Յըլմազի խոսքերը. «Հանցագործ խմբավորումների դեմ պայքարը ինձ համար պատվի գործ է»:

Թուրքական մամուլը հեգնանքով է վերաբերվում Յըլմազի խոսքերին: Զուգահեռ դրան Մեջլիսը քննարկում է «Պատգամավորների անձեռնմխելիությունը սահմանափակելու մասին» օրենքի նախագիծը: Ի դեպ, ըստ «Հյուրրիյեթի», 550 տեղանոց Մեջլիսում 161 պատգամավորի անձեռնմխելիությունից զրկելու պահանջով հարցապնդում է արված: Առաջիկա օրերը ցույց կտան քննարկման արդյունքները: Սակայն, համանման նախագծի քննարկումն ինքնին մտահոգիչ փաստ է եւ խոսում է հանցագործ խմբավորումների Մեջլիս ներթափանցման մասին: Մինչդեռ Մեջլիսը երկրի գերագույն օրենսդիր մարմինն է: Ուրեմն, պայքարն այդ խմբավորումների դեմ չափազանց ծանր է ընթանալու: Համենայն դեպս, դա Թուրքիայի գործն է, մասամբ նաեւ նրա արեւմտյան դաշնակիցների, որոնք սովորության համաձայն այդ խնդիրը մյուսների հետ համադրում եւ դրանցից յուրաքանչյուրը, որպես ազդեցության լծակ, թույլատրելի սահմաններում օգտագործում են թուրքական կառավարության դեմ: Թուրքիայի դերն ու տեղն Արեւմուտքի քաղաքական օրագրերում թուրքական կառավարությանը հնարավորություն է տալիս Արեւմուտքին հակադրել իր ճկուն դիվանագիտությունը: Ավելին նա կարողանում է իր առջեւ հեռուն գնացող խնդիրներ դնել: Թերեւս դրանց մեջ ամենահետաքրքրականը Հայաստանի վերականգնման խնդիրն է:

Վաշինգտոնում Թուրքիայի դեսպան Նյուզհեթ Քանդեմիրը նոյեմբերի սկզբներին, մասնակցելով Միչիգանի համաշխարհային գործերի խորհրդի կողմից կազմակերպված կոնֆերանսին, ելույթ է ունեցել «Թուրքիայի արտաքին քաղաքականությունը 21-րդ դարում» թեմայով եւ շարադրել է դրա հիմնադրույթները: Ըստ Քանդեմիրի, առաջիկա հազարամյակում Թուրքիան իր ուշադրությունը կենտրոնացնելու է «տարածաշրջանի երկրների միջեւ համագործակցության եւ համերաշխության ամրապնդման վրա նպատակ ունենալով ապահովել սեւծովյան ավազանի, Անդրկովկասի եւ Միջին Ասիայի հանրապետությունների սերտ կապը միմյանց հետ»: Թուրքիան միաժամանակ մտադիր է նպաստել քրիստոնեական եւ իսլամական աշխարհների միջեւ համերաշխության հաստատմանը մշակութային, սոցիալական եւ քաղաքական բնագավառներում:

Երկրորդ առաջադրանքը, որ թուրքական դիվանագիտությունը, ըստ Քանդեմիրի, պատրաստվում է կատարել, Եվրամիությանը Թուրքիայի անդամակցությունն է: Իսկ երրորդը եվրոպական եւ ամերիկյան ընկերությունների համար «տարածաշրջանային տնտեսական կենտրոնի» դերակատարությունն է: Ինչ վերաբերում է չորրորդին, ապա Թուրքիան պատրաստվում է վերականգնել «պատերազմի հետեւանքով ավերված Լիբանանը, Ադրբեջանը, Հայաստանն ու Բոսնիան, օգտելով եւ կարճաժամկետ տնտեսական համագործակցության այդ երկրների հետ»: Հինգերորդը Բոսֆորի եւ Դարդանելի նեղուցների անվտանգության ապահովումն է: Իսկ վերջին առաջադրանքը տարածաշրջանում ժողովրդավարության ամրապնդումն է:

Քանդեմիրը գտնում է, որ Թուրքիան ժողովրդավարական միակ երկիրն է իսլամական աշխարհում, եւ այս հանգամանքը նրա համար հավելյալ դժվարություններ է ստեղծում տարածաշրջանում: Քանդեմիրի խոսքերով, Թուրքիան բարձր գնահատելով ժողովրդավարության դերը փոխվստահության գործում, պատրաստվում է իր ողջ կարողությունը ներդնել տարածաշրջանում ժողովրդավարության ծավալման, անձնական ազատությունների ամրապնդման վեհ նպատակին: Ի դեպ, նոյեմբերի 20-ի ելույթով վերջինին լրացնելու եկավ նախագահ Սուլեյման Դեմիրելը, թե Թուրքիան առաջիկայում պատրաստվում է տեղ զբաղեցնել աշխարհի առաջնակարգ 10 երկրների շարքում:

Ժամանակը ցույց կտա, թե ինչքանով են իրատեսական վերոհիշյալ առաջադրանքները: Պարզապես նշենք, որ թուրքական ժողովրդավարության թերության մասին թուրք քաղաքական գործիչներն են վկայում, իսկ վարչապետ Յըլմազը հաստատելով այդ վկայությունները, խոստանում է նպաստել ժողովրդավարության կատարելագործմանը: Ինչ վերաբերում է Հայաստանին, ապա նրա շրջափակումը, որ ուժի մեջ է 1993 թ. մարտից, հազիվ թե վերականգնման լավագույն միջոցը լինի: Կարծում ենք, մինչ Հայաստանի վերականգնումը պետք է վերականգնել Թուրքիայի հարավ-արեւելքում ավերված ավելի քան 3 հազար բնակավայրեր, որոնք քրդաբնակ լինելով դատարկվել էին բնակչությունից:

ՏԻԳՐԱՆ ՕՀԱՆՅԱՆ

«Օրեալն» ամրապնդվում է Ռուսաստանի շուկայում

Փարիզյան «Օրեալ» ֆիրման՝ համաշխարհային կոսմետիկայի առաջատարը, Ռուսաստանի շուկայում նորեկ չէ: Անցյալ տարի նրա դրամաշրջանառությունն ավելացավ 86 տոկոսով, իսկ 1997 թ. կկազմի շուրջ 1 մլրդ ֆրանկ: Ֆիրմայի արտադրանքի մեծ մասն արտահանվում է: Դեռ 1989 թ. «Օրեալը» Ռուսաստանում հիմնել էր համատեղ պետական ձեռնարկություն: Բայց որոշ ժամանակ անց, ռուբլու կտրուկ արժեզրկման հետեւանքով ֆրանսիացիները կորուստներ ունեցան: 1994 թ. սկզբներին Ռուսաստանում հիմնվեց «Օրեալի» նոր ընկերություն՝ «Ռուսբելը»: Դա ՌԴ-ում «Օրեալի» բարգավաճման սկիզբը դարձավ:

Հաջողության գլխավոր պատճառներն են կադրերի ճիշտ հավաքագրումը եւ շուկայի ճանաչումը: Ինը ժամային գոտի ընդգրկող վիթխարի Ռուսաստանում սկզբում դժվար էր «Օրեալի» արտադրանքը վաճառել, քանի որ չափազանց թանկ էր: Այսօր ֆիրման երկրում ունի 4000 վաճառակետ: Գնորդներ գտնելու նպատակով «Օրեալը» տարբեր ձեւերով համոզում էր ռուս կանանց, որոնք մեծ մասամբ ընթերցում են «Ռաբոտնիցա» եւ «Կրեստյանկա»: Մի անգամ ընթերցողներն իրենց ամսագրի ներսում գտան քսուքի նմուշ: Նրանք իրենց երախտագիտությունը հայտնեցին խմբագրությանը եւ փորձեցին պարզել, թե որտեղ կարելի է դրանից ձեռք բերել: Դա «Օրեալի» արտադրանքի գովազդման թերեւս լավագույն միջոցն էր: Մնում էր լավագույնս հարմարվել շուկայի պայմաններին: Ֆիրման նախ հաշվի առավ բնակչության ցածր գնողունակությունը: Ռուսաստանի բնակչության միայն 4 տոկոսն է վաստակում ամսական 2500 դոլարից ավելին, 26 տոկոսի եկամուտը 85-2500 դոլար է, մինչդեռ բնակչության գերակշիռ մեծամասնությունը դրանից քիչ է վաստակում:

Շուրջ 50 մլն հավանական գնորդներին հրապուրելու համար «Օրեալը» Ռուսաստանում մրցակցում է ամերիկյան «Պրոկտր ընդ Գեմբըլ» ֆիրմայի հետ: Երբ «Օրեալի» շրթներկն արժե 36 հազար ռուբլի եւ գրեթե անմատչելի է 400 հազար ստացող ճարտարագետի համար, ապա օգնող ճառահեղուկները քիչ թե շատ մատչելի են: Պատահական չէ, որ «Օրեալը» եւ իր ամերիկյան մրցակիցն ամենամեծ ներդրումները կատարել են հենց այդ ոլորտում, քանզի երեք ռուսից երկուսը նախընտրում է ճառահեղուկ կամ նման այլ արտադրանքներ օգտագործել: Ուստի այս տարվա սեպտեմբերին վաճառքի հանված եւ C վիտամին պարունակող «Ֆրուկտիսը» մեծ հաջողություն բերեց «Օրեալին»:

Ֆրանսիական ֆիրման հաշվի է առնում ռուսների կենցաղային առանձնահատկությունները: Այսպես, փափախ դնելու հետեւանքով նրանցից շատերի գլխին թեփ է առաջանում, որի վերացման նպատակով «Օրեալը» ստեղծեց «Ուլտրադու» ճառահեղուկը: Պակաս հաջողություն ունեն մազերի գունափոխման միջոցները, քանզի ռուս կանայք հիմնականում նախընտրում են այդ նպատակով ջրածնի գերօքսիդ օգտագործել:

«Օրեալը» որոշակի հաջողություն ունի նաեւ ջրազրկումը կանխող քսուքների բնագավառում: Թեեւ նրա «Պլենիտյուդ» քսուքը ռուսականներից 10-15 անգամ թանկ է, բայց ռուս գեղուհիները նախընտրում են ֆրանսիական քսուք գնել, քանզի «Ռուսբելը» կարողացել է նրանց համոզել, որ դա նաեւ վերացնում է կնճիռները: Ռուս կանայք առհասարակ շատ են շպարվում, այս բնագավառում մրցելով ամերիկուհիների հետ եւ բավական հետ թողնելով ֆրանսուհիներին: Իրենց իսկ պնդման համաձայն նրանք օգտագործում են 5 տարբեր շրթներկ, որոնք փոխում են իրենց հագուստի գույների կամ օրվա պահի համեմատ: «Օրեալի» ղեկավարները «Էքսպրես» հանդեսի թղթակցին խոստովանել են, որ Ռուսաստանում իրենց գործունեության հեռանկարների հարցում լավատես են, քանզի այդ երկրի բնակչությունն անհագորեն ուզում է սպառել: Անընդհատ աճող պահանջարկը բավարարելու նպատակով ֆիրման 1998 թ. վերջերին Մոսկվայի մոտակայքում բացելու է մի նոր գործարան:

Պ. Բ.

Բրիտանացի գիտնականները փորձում են ապացուցել, որ անփոխարինելի մարդիկ կան

Բրիտանացի գիտնականների վերջին հայտնագործությունը թույլ կտա պարզել, թե արդյո՞ք որոշ ազգեր, մասնավորապես, հայերն ու հրեաները, ի ծնե մտավոր ավելի բարձր ընդունակություններ ունեն, քան մյուս ազգերը, ինչպես պնդում են մեր որոշ քաղաքական գործիչներն ու սիոնիստները, թե՞ ոչ: Այդ հայտնագործությունը հնարավորություն կտա վերջապես լուծել վաղեմի վեճը, թե ո՞ր գործոնն է առավել չափով ազդեցություն գործում մարդու մտավոր եւ հոգեւոր զարգացման վրա: ժառանգականությո՞ւնը, կրթությո՞ւնը, դաստիարակությո՞ւնը, թե՞ շրջապատը: Այն հեղաշրջում կառաջացնի մանկավարժության, հոգեբանության եւ սոցիալական գիտությունների բնագավառում: Բանն այն է, որ բրիտանական գիտնականները հայտնաբերել են մարդու մտավոր ընդունակությունների վրա ազդող գենը: Բրիտանական հեռուստատեսության չորրորդ ծրագրով ցուցադրված ֆիլմում Լոնդոնի հոգեբուժության ինստիտուտի պրոֆեսոր Ռոբերտ Բլյումենը պատմել է իր եւ մի խումբ գործընկերների կողմից կատարված ինտելեկտուալության գենի հայտնագործության մասին: Օգտագործելով մոլեկուլյար արդի գենետիկական տեխնիկան պրոֆեսոր Բլյումենը բացահայտել է այն գենը, որի օգնությամբ, նրա խոսքերով, կարելի է տարբերակել ինտելեկտուալ բարձր պոտենցիալ ունեցող մարդկանց մտավոր միջին կարողություններ ունեցող անձանցից: Պրոֆեսոր Բլյումենը 6 տարի շարունակ ուսումնասիրել է հրաշամանուկների արյունը եւ կարողացել է հայտնաբերել այն գենը, որը, նրա խոսքերով, ազդում է մարդու ընդհանուր մտավոր զարգացման վրա: Գիտափորձերը կատարվել են ամերիկյան Այովա նահանգի համալսարանին կից գործող շնորհալի երեխաների դպրոցի աշակերտների արյան հետ, որոնք ինտելեկտուալ շատ բարձր պոտենցիալ ունեն, եւ արդյունքները համեմատվել են միջին ընդունակություններ ունեցող երեխաների արյան փորձերի հետ: Այսպիսով, Իոսիֆ Ստալինի այն հայտարարությունը, թե անփոխարինելի մարդիկ չկան, սխա՞լ դուրս եկավ: Չէ՞ որ հենց ինքը, «ժողովուրդների հայրն» էր անփոխարինելի...

Եթե պրոֆեսոր Բլյումենի հայտնագործությունը հաստատվի, ապա բուհ կամ աշխատանքի ընդունվելիս այլեւս հարկ չի լինի քննություններ հանձնել ու տարբեր տեղեկանքներ ներկայացնել: Հարկ կլինի միայն մի տեղեկանք ներկայացնել, որ տվյալ անձն ունի ինտելեկտուալ գեն (որոշ երկրներում երեւի թե սկսեն վաճառել այդպիսի տեղեկանքներ): Մի մտավախություն կա միայն, որ հղի կանայք տեղեկանալով, թե իրենց երեխան զուրկ է այդպիսի գենից, կարող են հրաժարվել ծննդաբերելուց:

ԳՐԻԳՈՐ ԷՄԻՆ-ՏԵՐՅԱՆ

Այս գիրք-ալբոմը յուրահատուկ մի «ֆիլմ» է հայ մեծանուն կինոբեմադրիչի, տաղանդավոր դերասանի, նվիրյալ մշակութային-հասարակական գործչի մասին ծննդյան 70-ամյակի առթիվ, որ, ավաղ, լույս տեսավ նրա մահից հետո: Այդուամենայնիվ, Ֆրունզե Դովլաթյանը կրկին ներկայանում է մեզ այս գրքի էջերում, արվեստագետի իր կենդանի հոգով, իր ստեղծագործության ու ապրած տարիների լուսավոր իմաստնությամբ: Գրքի տպագրությունը հովանավորել է ՀՀ Նախագահ Լ. Տեր-Պետրոսյանը: Կազմել, խմբագրել, ձեւավորել եւ առաջաբանը գրել է կինոքննադատ, թատերագիր Սերգեյ

պատահեց այն, ինչ քչերի. նրա կինոն հաղթեց արտիստին, վեր կանգնեց նրանից, դառնալով նույնքան բնական, նույնքան եւ ավելի աստվածային:

Դովլաթյանը հայ կինոբեմադրիչների շարքում առաջիններից էր, որ մուտք գործեց մոսկովյան խստապահանջ կինոստուդիաները եւ նկարահանեց (Լ. Միրսկու հետ) «Դիմա Գորինի կարիերան» եւ «Առավոտյան գնացքները» ֆիլմերը, որոնք մեծ հաջողություն ունեցան: «Գորինը» համարվեց «անչափ, լուսավոր, մաքուր եւ մարդկային կինոնկար», «արվեստի իսկական ստեղծագործություն»: Իսկ «Առավոտյան գնացքներում» ն-

գույն ֆիլմերով, պետք է հիշի Ֆրունզե Դովլաթյանի անունը» (Ժորժ Սադուլ, Ֆրանսիա): «Ես ուրախ եմ եւ հպարտ, որ կինոդերասանի իմ կարիերան սկսել է մեծ ճանաչման արժանացած «Բարեւ, ես եմ» ֆիլմից» (Ա. Ջիգարխանյան):

Դովլաթյանական ֆիլմերը միշտ էլ այսպիսի գրկաբացությամբ են ընդունվել ու ընկալվել եւ անմիջական գործընկերների, եւ այլոց կողմից: Դա վկայում է այդ ֆիլմերի մարդկայնությունը, զգացմունքայնությունը, գաղափարների արդիականությունը, կինեմատոգրաֆիական բարձր մակարդակը: Սերգեյ Գալստյանի կազմած գիրք-ալբոմում

Արժեքավոր հրատարակում Ֆրունզե Դովլաթյանի մասին

«Դովլաթյանը մեծ մասշտաբի արվեստագետ է: Նրան չի բավարարում առանձնասենյակային դաշնամուրը: Նա վերցնում է համերգային ռոյալը: Բայց նրան նեղ է գալիս նաեւ համերգասրահը: Ու նա իր դաշնամուրը դուրս է հանում բնության գիրկը»:

ՍԵՐԳԵՅ ՓԱՐԱՋԱՆՈՎ

Գալստյանը:

Տասնամյակներ շարունակ Ս. Գալստյանը ուշադիր հետեւել է Դովլաթյանի ստեղծագործությանը, պարբերաբար մամուլում հանդես եկել հոդվածներով եւ հիմնավոր վերլուծումներով, որոնք ամուր հիմք են դարձել այս գիրք-ալբոմին: Այստեղ նա ներկայացրել է իր լավ ճանաչած, հարազատ, սիրած արվեստագետի կյանքն ու գործը, նրան դիտել ու գնահատել հայոց եւ միջազգային կինոարվեստի զուգահեռներում, կատարել բնորոշ, ճշմարիտ ընդհանրացումները հայ կինոարվեստում ու թատրոնում Դովլաթյանի տեղի ու նշանակության վերաբերյալ: Սա փաստաթղթերի, լուսանկարների, ժամանակակիցների կարծիքների հավաքածու չէ. Գալստյանը շատ եւ շատ նյութերի ընտրություն է կատարել, կարեւորը զատել երկրորդականից, հանդես բերել ստեղծագործական մոտեցում, արտահայտել Ֆրունզե Դովլաթյան երեւույթի գլխավոր նշանները, իսկապես ստեղծել գիրք նրա մասին եւ ոչ նրա շուրջ:

Գիրք-ալբոմի առաջին բաժնում տարեթվերով ներկայացվում են Դովլաթյանի կյանքի ու գործի հիմնական հանգրվանները՝ ծնունդ, դերասան Գ. Սունդուկյանի անվան պետական ակադեմիական թատրոնում, առաջին կինոկատարումներն ու նկարահանումները, մասնակցություն Ս. Գերասիմովի «Խաղաղ Դոնը» ֆիլմի ստեղծմանը, աշխատանքներ, պետական մրցանակներ, ԽՍՀՄ-ում ժողովրդական պատգամավոր, Թեքեյան մշակութային միության նախագահ եւ այլն՝ արվեստագետ մարդու եւ հպարտություն, եւ տառապանք:

Ֆրունզե Դովլաթյանն արտիստ էր ի ծնե՝ հոր ու մորից եւ Աստծուց, եւ կինոբեմադրիչ՝ «ձեռքբերովի» տաղանդով, համառ ուսումնառությամբ, տքնաջանորեն անցնելով հայրենական, ռուս եւ արեւմտյան կինոարվեստի դպրոցը: Նրա հետ

նադասությունը տեսավ «ճշմարտության սուրը», որն այնքան անհրաժեշտ էր հայրենական կինոարվեստին, այս առումով «գնացքները» նշագրեց մեր կինոյի զարգացման ուղղությունը:

Գիրք-ալբոմում անչափ հետաքրքիր է հետեւել Դովլաթյան կինոբեմադրիչի քայլերին, այստեղ յուրաքանչյուր նոր ավարտակետ ստեղծագործական նվաճում է եւ իր, եւ հայոց ազգային կինեմատոգրաֆում, ոչ ներփակ, այլ կինոարվեստի զարգացման միտումներով ուղղված դեպի դուրս: Դովլաթյանական այս բացվածությունը վերջնականապես ծավալվեց ու խորացավ մայր հողի վրա, «Հայֆիլմ» կինոստուդիայում, որի տարեգրության լավագույն շատ էջեր կապված են նրա պայծառ անվան հետ: Յոթը ֆիլմ, որոնք արժանացան հայկական ու միջազգային լայն արձագանքի՝ «Բարեւ, ես եմ», «Սարոյան եղբայրներ» (բեմադրության գեղարվեստական ղեկավար), «Երեւանյան օրերի խրոնիկա», «Երկունք», «Ապրեցեք երկար», «Մենավոր ընկուզենի», «Կարոտ»: «Բարեւ, ես եմ» ֆիլմի առթիվ Ս. Գերասիմովը գրեց. «Հայկական կինոն վերականգնում է իր բարի համբավը համաշխարհային էկրանի վրա: Նա վերադառնում է մեծ էկրան»: «Ով հետաքրքրվում է նորա-

Դովլաթյանի ստեղծագործությանը վերաբերող կարծիքների հավաքածուն, թվում է, ամենահետաքրքիրն է ու արժեքավորը, որովհետեւ այն հարաբերում է նաեւ մեր կինոմշակույթին իբրեւ պատմություն, ներկա եւ գալիք օր: Այդ գալիքը չի կարող իրականանալ առանց դովլաթյանական կինոարվեստի, այսպիսի եզրակացություն կարելի է անել ընթերցելով գիրքը, դիտելով լուսանկարչական բազում կադրեր:

Ֆրունզե Դովլաթյանին հաջողվեց իր ֆիլմերում ներգրավել հայոց արտիստական լավագույն ուժերին, որոնց շարքում նաեւ ինքն էր, Գ. Ջանիբեկյանը, Խ. Աբրահամյանը, Ա. Ջիգարխանյանը, Վ. Գեւորգյանը... «Դովլաթյանը մեծ մասշտաբի արվեստագետ է: Նրան չի բավարարում առանձնասենյակային դաշնամուրը: Նա վերցնում է համերգային ռոյալը: Բայց նրան նեղ է գալիս նաեւ համերգասրահը: Ու նա իր դաշնամուրը դուրս է հանում բնության գիրկը», սա էլ Սերգեյ Փարաջանովն է ասել:

Տակավին պատանի՝ 17-ամյա Ֆրունզե Դովլաթյանը խաղաց իր առաջին դերը կինոյում («Դավիթ Բեկ», Մանսուր): Ալբոմում նրա մահվան տեսարանի լուսանկարն է՝ Հրաչյա Ներսիսյան-Դավիթ Բեկի ձեռքը մեռնող Մանսուրի կրծքին: Այս տեսարանն է նկատի ունեցել Ավետիք Իսահակյանը, երբ գրել է. «Հրաշալի Մանսուրը... իր հերոսական կեցվածքով, իր մահով...»: Սա կինոյում Ֆրունզե Դովլաթյանի մեծ ճանապարհի սկիզբն էր: 1997 թ. օգոստոսին Վիբորգում գումարվեց «Պատուհան դեպի Եվրոպա» համառուսաստանյան 5-րդ կինոփառատոնը: Այստեղ Դովլաթյանն արժանացավ հատուկ մրցանակի՝ «Կինոարվեստին անուրաց ծառայելու համար»: Մրցանակ լինելուց առաջ եւ վեր՝ սա նրա կյանքի ու գործի արժանի, ճշմարիտ գնահատականն է:

ԹԱՄԱՐ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ԼՈՒՅՍ Է ՏԵՍԵԼ

«Հորիզոնը կայրի անշեջ»

Ռուբեն Սեւակի ստեղծագործական ժառանգությունը՝ ընթերցողի սեղանին

Մայր աթոռ Սբ. Էջմիածինը լույս է ընծայել Ռուբեն Սեւակի երկերի ժողովածուն Հովհաննես Չիլինգիրյանի մեկենասությամբ: Ներկայիս հատորյակը վերահրատարակումն է 1985 թ.-ին Լիբանանում լույս տեսած գրքի, որը կազմվել է ՀԵՀՈՒՄ-ի (Հայ եկեղեցու համալսարանական ուսանողական միություն) անդամների ուժերով, որոնցից ոչ մեկը բանասեր չէ: Կազմակերպության անդամները որոշել էին եղեռնի եւ Սեւակի նահատակման 70-ամյակը, որը միաժամանակ բանաստեղծի ծննդյան 100-ամյակն էր, նշել ավելի հիմնովին, քան պարզ հանդիսությունն է:

Հավաքվել եւ մեկ ամբողջականության մեջ են ներկայացվել հայ պարբերականների էջերում, արխիվներում մոռացության մատնված նյութեր: Գրքի հեղինակները կատարել են Սեւակի գրականության մատենագիտության կազմման առաջին լուրջ փորձը: Հիշենք, որ բանաստեղծի կյանքի օրոք տպագրվել է ընդամենը մեկ ժողովածու՝ «Կարմիր գիրքը», իսկ հետագա տարիներին նրան շատ ավելի քիչ ուշադրության են արժանացրել, քան արեւմտահայ մեր մյուս մեծերին: Այդ պատճառով էր շարքային ընթերցողի համար Ռուբեն Սեւակ երեւույթը մնում

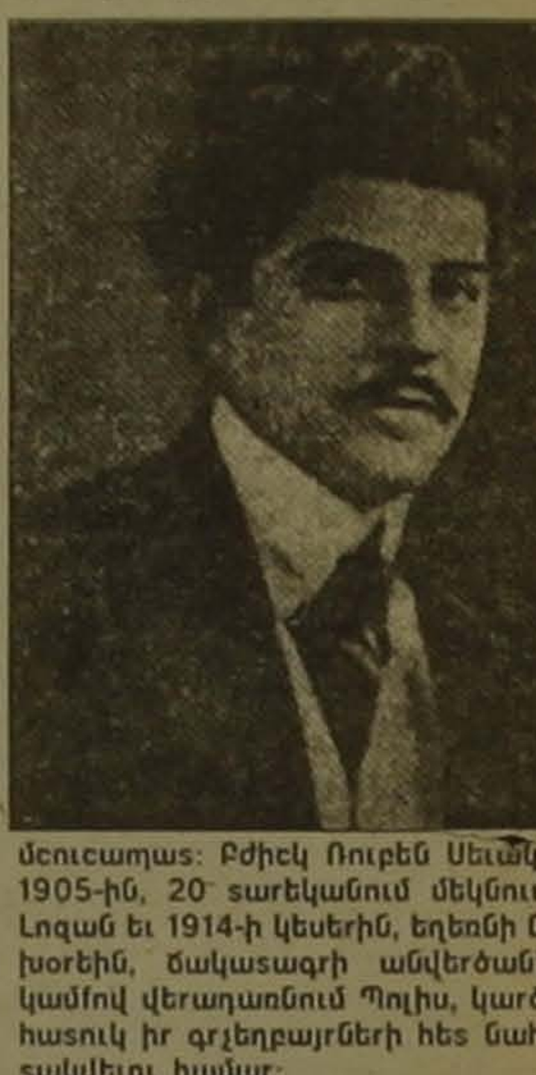

մշուշապատ: Բժիշկ Ռուբեն Սեւակը... 1905-ին, 20 տարեկանում մեկնում է Լոզան եւ 1914-ի կեսերին, եղեռնի նախօրեին, ճակատագրի անվերծանելի կամքով վերադառնում Պոլիս, կարծես հասնելու իր գրչեղբայրների հետ նահատակվելու համար:

Ի. ՇԱՔՈՅԱՆ

ՀԳՄ

Գրական ընթերցում

Օրվա նյութը՝ Արմեն Մարտիրոսյանի պոեզիան

Արմեն Մարտիրոսյանը բանաստեղծական հինգ ժողովածուների հեղինակ է. «Բանաստեղծություններ» (1973), «Սկյուռիկ թագավորը» (1976), «Թռչուններ» (1978), «Մեր սիրո երկիրը» (1983), «Հեքիաթասաց սունկը» (1985): 1986-ին «Մազե կամուրջ» պատմվածքի համար արժանացել է Հայաստանի գրողների միության տարվա լավագույն արձակ ստեղծագործության մրցանակին: Նրա առանձին բանաստեղծություններ թարգմանվել են եվրոպական մի շարք լեզուներով:

ՀԳՄ-ում անցկացվող հերթական գրական հինգշաբթին նվիրված էր «Շարականոց» բանաստեղծական ժողովածուին, որը Հայրենի մտավորականության ֆոնդի առաջին մրցանակակիրներից է, տպագրվել է Համազգայինի ՀՄՖ-ի ջանքերով: Հեղինակը դեպի մեր օրերն է բերում հայ պոեզիայի հին երակը: Ստեղծագործություններում միջնադարի շունչը կա: Այս ժողովածուն ինքնին հեղինակի տխրությունն է, որն անվերջ հետամուտ է խավարից հեռանալու նրա ճանապարհին: Ճանապարհ, ուր խաչվում են անցյալը, ներկան, գալիքը: Արդի խնդիր ներկայացնո՞ւմ են Արմեն Մարտիրոսյանի այս շարքի բանաստեղծությունները, թե՞ ոչ. վիճաբանության առիթ տալիս է: Սակայն հարկ է նշել, որ նրա հայերենը, ոճը, լեզվական գիտելիքներն արժանանում են լավագույն գնահատականին թե՛ ընթերցողի, թե՛ քննադատների կողմից:

ՄԵՏԱՔՍՅԱ ՂԵՎՈՆԴՅԱՆ

ԱՄՆ

Չարենցի 100-ամյակը Կալիֆոռնիայի համալսարանում

Հարիման ինստիտուտի ու միջինարեւելյան եւ ասիական լեզուների ու մշակույթների բաժնի հովանավորությամբ եւ պրոֆ. Մարկ Նշանյանի նախաձեռնությամբ «Եղիշե Չարենցը եւ խորհրդային բանաստեղծությունը» ընդհանուր խորագրի ներքո երկօրյա կոնֆերանս-սեմինար է տեղի ունեցել Կոլումբիա համալսարանի Կելոգ կենտրոնում (միջազգային գործերի մասնաշենք): Այս մասին է հաղորդում «Արմինիըն Միրըր Սփեքթեյթըր» շաբաթաթերթը: Նոյեմբերի 7-ին Հարիման ինստիտուտի տնօրեն Մարկ ֆոն Հագենի բացման խոսքից հետո ելույթ է ունեցել պրոֆ. Մարկ Նշանյանը: «Գրական քաղաքականությունը Խորհրդային Միությունում քսանական եւ երեսնական թվերին» թեմայի շուրջ զեկուցել է պրոֆ. Ռոբերտ Մեգուայրը, իսկ «Չարենցի բանաստեղծության վերջին շրջանը՝ 1934–37 թթ.» թեմայի շուրջ բանաստեղծի դուստրը՝ Անահիտ Չարենցը:

Հաջորդ օրվա նիստում զեկուցումներ են կարդացել Բուենոս Այրեսի կաթոլիկ համալսարանից Վարդան Մաթիոսյանը («Եղիշե Չարենցը եւ Կոստան Զարյանը»), Երեւանի համալսարանից Դավիթ Գասպարյանը («Չարենցը նորագույն հրատարակումների լույսի ներքո») եւ Կոլումբիա համալսարանից Մարկ Նշանյանը («Պատմական շրջադարձը Չարենցի բանաստեղծության մեջ եւ ոգու հարցը»): Երեկոյան նիստին մասնակցել են Դայանա Տեր-Հովհաննիսյանը Բոստոնից եւ Գրիգոր Բելեդյանը Փարիզից:

Կոնֆերանսը եզրափակվել է կլոր սեղանի շուրջ քննարկումով («Չարենցը եւ 1917–37 թթ. խորհրդային բանաստեղծությունը»), որին, բացի զեկուցողներից, մասնակցել են նաեւ Վիտալի Չեռնեցկին եւ Ռոնալդ Մեյերը (Կոլումբիա համալսարանից):

Հ. Ծ.

ՈՒՍԱՆՈՂԻ ԱՄԲԻՈՆ

Ճապոնական նկարների ցուցահանդես եւ թեյախմություն

Գնալով ընդլայնվում են Հայաստան-Ճապոնիա մշակութային կապերը: Դրա ապացույցն էր վերջերս Արտասահմանյան երկրների հետ մշակութային կապերի հայկական ընկերությունում բացված եգիպտահայ նկարչուհի Սիրվարդ Քեշիշյանի՝ կիրառական արվեստի նմուշներ ընդգրկող անհատական ցուցահանդեսը: Սիրվարդ Քեշիշյանը ծնվել է 1921 թ. Եգիպտոսի Ալեքսանդրիա քաղաքում: Կահիրեի արվեստների ստուդիայում սովորելու տարիներին ունեցել է շատ ճապոնուհի ընկերուհիներ, ինչը եւ նպաստել է նկարչուհու արվեստում ճապոնական թեմաների գերակայությանը: Սիրվարդ Քեշիշյանի եւ նրա կրտսեր որդու՝ Նուբարի ստեղծագործությունները ցուցադրվել են Երեւանի ժուռնալիստների տանը, ինչպես նաեւ՝ Կահիրեում ու Մոսկվայում:

Ցուցահանդեսի բացումից հետո տեղի ունեցավ ճապոնական ազգային ծես հանդիսացող թեյախմություն:

Սկսած 15-րդ դարից թեյախմությունը ճապոնական կենցաղին բնորոշ արարողություն է դարձել: Այն գալիս է դեռեւս բուդդայական ժամանակաշրջանից, որի անցկացումը պետք է լինի ստվերոտ տեղում: Թեյախմության ժամանակ ընտրվում է ավագ, որը ղեկավարում է արարողությունը: Սկզբից պատրաստվում է շատ մուգ գույնի թեյ, որը բոլորը խմում են մի ամանից, այնուհետեւ պատրաստվում է ոչ այնքան մուգ գույնի թեյ՝ ամենքին ըստ իր ճաշակի: Թեյախմության ընթացքում մատուցվում են նաեւ տարբեր ուտեստներ:

Թեյախմությունը անցկացրեց եւ թեյը պատրաստեց ԵՊՀ-ում ճապոներեն լեզվի դասախոս Ֆուջիտա Մասսակոն: Նա ափսոսանք հայտնեց, որ չեն կարողացել թեյի ամբողջ պարագաները Ճապոնիայից բերել: Թեյը մատուցելիս Ֆուջիտա Մասսակոյին օգնում էին ԵՊՀ-ի ռոմանագերմանական բանասիրության ֆակուլտետի ուսանողները:

ՀԱՐԴՈՒՀԻ ՀԱԿՈԲՅԱՆ
ԵՊՀ ժուռնալիստիկայի բաժնի 5-րդ կուրս

Դոկտոր Սալիբյանը՝ հայ ժողովրդական երաժշտության մասին

Նոյեմբերի 14-ին, ըստ «Արմինիըն Միրըր Սփեքթեյթըր» շաբաթաթերթի հաղորդումների, Հայ ուսանողների ասոցիացիայի Բոստոնի մասնաճյուղի կազմակերպած դասախոսական երեկոյին դոկտ. Հովհաննես Սալիբյանը խոսել է հայ ժողովրդական երաժշտության եւ Կոմիտասի դերի մասին:

Դոկտ. Սալիբյանն իր երաժշտական կրթությունն սկսել է Բեյրութում, 1950-ական թվերին: 1960 թ. Երեւանում նա դիրիժորություն է սովորել Օհան Դուրյանի ղեկավարությամբ, միաժամանակ երաժշտական կոմպոզիցիա ուսանելով Կոմիտասի անվան կոնսերվատորիայում, որտեղից 1966-ին ստացել է իր թեկնածուականը: Վերադառնալով Բեյրութ, նա տեսություն եւ դաշնամուր է դասավանդել ազգային երաժշտական կոնսերվատորիայում եւ հայկական երաժշտության մասին շաբաթական ծրագրեր պատրաստել Լիբանանյան ռադիոյով: Նա հիմնել եւ ղեկավարել է նաեւ ջազային մի խումբ: 1979-ին Սալիբյանը ստանձնել է Հարավային Կալիֆոռնիայի համալսարանում (Լոս Անջելես) նորաստեղծ հայկական երաժշտական ուսումնասիրությունների ծրագրի տնօրենի պաշտոնը: Սալիբյանն իր գործի անձնազոհ նվիրյալներից է:

Հ. Ծ.

Մարզական

ԲԱՍԿԵՏԲՈԼ

Չորրորդ միջազգայինն ավարտվեց

Երեկ մայրաքաղաքի «Գրանդ» մարզահամալիրում ավարտվեց բասկետբոլային տարվա վերջին փորձամրցումը՝ Հայաստանի բասկետբոլի ֆեդերացիայի գավաթի խաղարկման ավանդական 4-րդ միջազգային մրցաշարը Ռուսաստանի Դաշնության, Վրաստանի եւ Հայաստանի հանրապետությունների 3-ական կանանց եւ տղամարդկանց թիմերի մասնակցությամբ:

Մրցաշարը, որն անցկացվեց երկու շրջանով, համընդհանուր կարծիքով լայն արձագանք էր գտել բասկետբոլի երկրպագուների շրջանում, որոնք ականատես եղան 6-օրյա լարված եւ անզիջում մարզական պայքարի: Ցավոք, մրցաշարի նախօրեին տարբեր պատճառներով մրցումներին մասնակցելուց հրաժարվեցին Ֆրանսիայի, Լիբանանի, Սիրիայի, Իրանի, Վրաստանի եւ Ռուսաստանի առանձին թիմեր:

Կանանց թիմերի մրցապայքարում բացարձակ էր Ռուսաստանի Դաշնության բարձրագույն խմբի առաջնության մասնակից Ստավրոպոլ քաղաքի «Ստավրոպոլչանկա» թիմի մարզուհիների առավելությունը հակառակորդների՝ Հայաստանի հավաքականի եւ Երեւանի «ՖԻՄԱ»-ի նկատմամբ: Միավորների մեծ տարբերությամբ հաղթելով բոլոր 4 հանդիպումներում՝ Ստավրոպոլի փորձառու եւ մարտունակ թիմը նվաճեց ՀՀ բասկետբոլի ֆեդերացիայի գավաթը:

Մրցաշարի 2-3-րդ տեղերի համար անզիջում պայքար ծավալվեց Հայաստանի կանանց հավաքականի եւ Երեւանի «ՖԻՄԱ»-ի միջեւ:

Նշված թիմերի առաջին հանդիպումը սկզբից մինչեւ նրա ավարտը ընթացավ անզիջում մարզական պայքարում, ի վերջո ավելի ամուր գտնվեցին ուսանող մարզուհիների նյարդերը, եւ ի հաշիվ Լ. Սիրազիզյանի եւ Կ. Հարությունյանի հեռահար 3 մետրանոց 9-ը նետումների, ինչպես նաեւ պաշտպանությունում Գ. Օհանյանի անձնուրաց եւ գրագետ խաղի, ՖԻՄԱ-ն հասավ առավելության 73-65 հաշվով: Իմ կարծիքով, Հայաստանի հավաքականի մարզուհիները լրջորեն չէին նախապատրաստվել այդ հանդիպմանը: Շատ էին բասկետբոլիստուհիների կողմից թույլ տրված տարրական սխալները, անարդյունավետ նետումներն ու խաղային այլ որակների բազմաթիվ խոտանը: Լիովին համաձայն եմ հանդիպումից հետո թիմի գլխավոր մարզիչ՝ ՀՀ վաստակավոր մարզիչ Հ. Առաքելյանի արտահայտությանը. «Այս պարտությունը լավագույն դաս է երիտասարդ մարզուհիների համար այն առումով, որպեսզի հետագայում նրանք, անկախ հակառակորդից, լրջորեն նախապատրաստվեն ցանկացած հանդիպմանը:

Փորձառու մանկավարժի կարծիքը լիովին հաստատվեց նույն թիմերի երկրորդ հանդիպման ժամանակ: Պայքարելով յուրաքանչյուր գնդակի համար, հավաքականի մարզուհիները, հատկապես Հ. Աղամյանը, Կ. Սարգսյանը, Կ. Սուքիասյանն ու Ի. Գրիգորյանը, ցուցաբերելով գերազանց տեխնիկա, հաղթանակի հասնելու անկոտրում կամք, գրագետ տակտիկա, պաշտպանությունում հասան հաղթանակի 31 միավորի առավելությամբ (83-51) եւ հավասար միավորների առկայությամբ, նետած եւ բաց թողած գնդակների առավելությամբ գրավեցին երկրորդ տեղը: Երրորդ տեղը գրավեցին ՖԻՄԱ-ի բասկետբոլիստուհիները:

Կանանց մրցաշարի եւ հատկապես Հայաստանի հավաքականի վերաբերյալ մեզ հետաքրքրեց Ստավրոպոլի թիմի մարզիչ, Ռուսաստանի Դաշնության եւ Աֆղանստանի վաստակավոր մարզիչ Վ. Տրոֆիմովի կարծիքը:

Վերջինս խորին շնորհակալություն հայտնեց մրցաշարի կազմակերպիչներին՝ իր թիմին հրավիրելու համար, քանի որ Ռուսաստանի առաջնությունում ընդմիջում էր, եւ ներկա մրցաշարին մասնակցելը թիմին հնարավորություն ընձեռեց պահպանելու խաղային մարզավիճակը: «Ինչ վերաբերում է Հայաստանի կանանց հավաքականին, ապա դա բավականին հեռանկարային եւ խոստումնալից կոլեկտիվ է, որը բոլոր գծերում ապահովված է անհրաժեշտ քանակի ստանդարտներին համապատասխանող մարզուհիներով, սակայն զգացվում է մրցակցական փորձի պակասը»: Հետագա հաջողությունների հասնելու նախապայմանը, ըստ Տրոֆիմովի, դա քրտնաջան, նպատակասլաց եւ հետեւողական ուսումնամարզական գործընթացի ապահովումն է:

Տղամարդկանց մրցաշարն ընթացավ Հայաստանի հավաքականի բացարձակ առավելությամբ: Առանց ուժերի լարումի հաղթելով բոլոր 4 հանդիպումներում՝ հավաքականը 8 միավորով գրավեց առաջին տեղը եւ նվաճեց ֆեդերացիայի գավաթը: Ահա ինչպիսին է թիմի գլխավոր մարզիչ, ՀՀ վաստակավոր մարզիչ Կ. Մանուկյանի կարծիքը. «Այս մրցաշարը կարեւոր նախապատրաստական փուլ էր դեկտեմբերի վերջին Իսրայելում կայանալիք Ծննդյան տոների առթիվ կազմակերպվող միջազգային մրցաշարից առաջ: Այս մրցաշարը մեզ հնարավորություն տվեց համալրել հավաքականը երիտասարդ, խոստումնալից մարզիկներով: Այսօր արդեն կան բավականին մարզիկներ, որոնք իրենց պատրաստականությամբ կարող են տեղ գրավել հավաքականի կազմում, որը սերնդափոխության անհրաժեշտություն է զգում:

Մրցաշարին իրենց հասուն եւ գրագետ խաղով գերազանց դրսեւորեցին պաշտպաններ Մ. Չիբչյանը (Պոլիտեխնիկ), Ե. Եթանոսյանը (ՖԻՄԱ), կենտրոնականներ՝ Կ. Առաքելյանը եւ Խ. Նովենցը (ԲԿՄԱ), հարձակվողներ՝ Ա. Սիմոնյանը (Պոլիտեխնիկ), Հ. Ռոստոմյանը (Գրանդ), Ա. Տիրայանը (Գյումրի), որոնց առանց վարանման պետք է համարել հավաքականի թեկնածուներ: Մեկ հանգամանք եւս՝ անհրաժեշտ է որպեսզի հավաքականը գտնվի մարզական կազմակերպությունների եւ ֆեդերացիայի ուշադրության կենտրոնում:

Մրցաշարում երկրորդ տեղը 5 միավորով գրավեց Վրաստանի պատանեկան հավաքականը, որը նախապատրաստվում է հաջորդ տարվա ապրիլին անցկացվող Եվրոպայի առաջնության ընտրական մրցաշարին, իր հասուն ու գրագետ խաղով, մինչեւ վերջ պայքարելու ձգտումով բավականին հաճելի տպավորություն թողեց բասկետբոլի մասնագետների վրա: Թիմի գլխավոր մարզիչ Նուգզար Ցեիշվիլու կարծիքով, որը գոհ էր իր տղաների ելույթից, թիմն ունի բոլոր հնարավորությունները հաղթահարելու ընտրական մրցաշարի արգելքները, անգամ դառնալու Եվրոպայի առաջնության մրցանակակիր:

Երրորդ տեղը նույնպես 5 միավորով գրավեց Երեւանի «Գրանդ» մարզակումբի թիմը (մարզիչ Ս. Սարգսյան):

Համընդհանուր կարծիքով մրցաշարը անցավ կազմակերպված, բարձր մակարդակով, լայնորեն լուսաբանվեց, որին մեծապես նպաստեց բասկետբոլի ֆեդերացիայի բոլոր անդամների, մրցավարական հանձնաժողովի եւ հատկապես ֆեդերացիայի նախագահ, «Գրանդ-սպորտ» հայ-կանադական բաժնետիրական ընկերության գլխավոր տնօրեն Հ. Վարդանյանի համագործակցված գործունեությունը:

ԺՈՐԱ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ,
Գլխավոր մրցավար,
միջազգային կարգի մրցավար

Հայաստանի նարդիստների խոշոր հաջողությունը

Մոսկովյան անդրանիկ միջազգային մրցումներում փայլուն հաջողության հասան մեր նարդիստները:

«Մոսկվինտերգեյմզ» միջազգային առեւտրի տանն անցկացված մրցումները բավականին ներկայացուցչական էին. այստեղ հանդես եկան շուրջ 30 երկրների ավելի քան 100 մարզիկներ: Իհարկե, դժվար էր պատկերացնել, որ նման ուժեղ մրցակցության պայմաններում մեր նարդիստները կարող են այդքան բարձր արդյունքներ ցույց տալ: Այդուհանդերձ, մեր հանրապետության 11 ներկայացուցիչները Մոսկվայից վերադարձան հարուստ ավարով. նրանք 8 մրցանակ շահեցին: Մեր նարդիստներից 7 հոգի մասնակցեցին բարձր, ինչպես անվանում են, պրոֆեսիոնալների խմբի մրցաշարին: Նրանցից առավել հաջող հանդես եկավ Արթուր Մուրադյանը, որը «շանսում» գրավեց 3-րդ տեղը: Այստեղ հիմնական եզրափակիչում հանդիպեցին Գերմանիայի երկու ներկայացուցիչներ՝ Գերհարդ Զոն եւ Լեոնիդ Ռիսկինը: Խաղի ընթացքում Ռիսկինը առջեւում էր 17-7 հաշվով: Սակայն Զոն կարողացավ բեկում մտցնել եւ հանդիպումը շահել՝ 23-22: Այսպիսով, նա տիրացավ մրցումների գլխավոր մրցանակին:

Հաջորդ՝ վարպետների խմբում մրցեցին մեր 3 նարդիստները: Այստեղ պարզապես հիանալի հանդես եկավ Նորայր Քալանթարյանը, որը, եզրափակիչում 17-8 հաշվով հաղթելով Աննա Մայբերիսին (Գերմանիա), գրավեց առաջին տեղը: Կարծում ենք, մարզասերները ծանոթ են Քալանթարյանին. նա շախմատիստ է, միջազգային վարպետ, իսկ վերջին շրջանում նաեւ նարդու մրցումների է մասնակցում: Եվ հաջողությամբ է մասնակցում: Մրցանակային երրորդ տեղում է մեր հանրապետության մեկ այլ ներկայացուցիչ՝ Լեւոն Քամալյանը:

Այս խմբում «շանսում» առաջին տեղը գրավեց երեւանցի Կարեն Կարագյոզյանը:

Մրցումների երրորդ՝ սիրողների խմբում հաջող խաղաց մեր հանրապետության միակ ներկայացուցիչ Խաչիկ Մելիքյանը, որը գրավեց 3-րդ տեղը: Այս խմբում հաղթող դարձավ Գիա Գոգուաշվիլին (Վրաստան), որը եզրափակիչում առավելության հասավ Վալերի Մսարկովի (Ռուսաստան) նկատմամբ:

Հետաքրքիր անցան այն մրցումները, որտեղ յուրաքանչյուր կողմի երկու խաղացողները խորհրդակցում են իրար հետ (անգլերեն՝ «դաբլ կոնսալթինգ»): Հաղթեց գերմանական Նիսկե-Ռիխարդ զույգը: Կրկին հաջող խաղաց Նորայր Քալանթարյանը. նա եւ Հակոբ Ալավերդյանը գրավեցին 3-րդ տեղը:

Կազմակերպիչներն անցկացրեցին նաեւ հովանավորական մրցաշարեր: Դրանցից մեկում հաղթեց ամերիկացի Պոլ Մոկրեյը, մյուսում՝ ֆինն Յարի Պեսլինեն:

Թիմային մրցումներում փայլուն ելույթ ունեցան մեր հանրապետության նարդիստները: «Երեւան» թիմը եզրափակիչում 2-1 հաշվով դժվարին հաղթանակ տարավ գերմանացիների նկատմամբ եւ նվաճեց գլխավոր մրցանակը: Չեմպիոնները հանդես եկան այսպիսի կազմով՝ Արթուր Մուրադյան, Կարեն Կարագյոզյան, Նորայր Քալանթարյան: Մեր մյուս՝ «Հայաստան» թիմը (Հակոբ Ալավերդյան, Ավետիս Ռոստոմյան, Մուշեղ Միրզոյան) նույնպես բավականին հաջող խաղաց եւ գրավեց պատվավոր 3-րդ տեղը:

Մոսկովյան առաջին միջազգայինն անցավ բավականին բարձր մակարդակով: Մեծ գործ էր կատարել մրցումների կազմակերպիչը՝ Յուրի Հակոբովը: Մրցումների անցկացմանը շատ նպաստեցին հովանավորները, նրանց շնորհիվ բավականին «ծանրակշիռ» էր մրցանակային հիմնադրամը:

Մրցաշարը կդառնա ավանդական: Այն արդեն տեղ է գրավել միջազգային մրցումների օրացույցում:

ՌԱԶՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆ

ՇԱԽՄԱՏ

Մեկ հզոր ակումբ հրաժարվո՞ւմ է եզրափակիչից

Շախմատի եվրոպական չեմպիոնների գավաթի խաղարկության տնօրեն, ավստրիացի Վերներ Ստուբենվոլը հայտնեց, որ վաղը Կազանում սկսվող եզրափակիչում հարցականի տակ է ուժեղագույն ակումբներից մեկի՝ Հարավսլավիայի «Ագրոունիվերսալի» մասնակցությունը, քանի որ թիմը մինչեւ այսօր չի հաստատել, որ ժամանելու է մրցավայր: Պետք է ենթադրել, որ ակումբի երեք առաջատար անդամները՝ Իվանչուկը, Բելյավսկին եւ Գելֆանդը, հենց նոր ավարտելով «Ինվեստբանկ-97» ուժեղագույն մրցաշարը Բելգրադում, ցանկանում են շունչ քաշել դեկտեմբերի 8-ին Գրոնինգենում սկսվելիք աշխարհի անհատական առաջնությունից առաջ, իսկ առանց այս հզոր գրոսմայստերների հարավսլավական ղեկավարությունը իմաստ չի տեսնում մասնակցության մեջ: Եթե «Ագրոունիվերսալը» մինչեւ վաղը դրական պատասխան չտա, ապա նրա փոխարեն պայքարի մեջ կմտնի Կազանի երկրորդ թիմը, քանի որ եվրոպական այլ ակումբներ պարզապես չեն հասցնի ժամանել Թաթարստան:

Եզրափակիչի գլխավոր մրցավար է նշանակվել հանրահայտ գրոսմայստեր Յուրի Ավերբախը: Մեզ հետ ունեցած զրույցի ժամանակ նա հայտնեց, որ նախատեսվում է անցկացնել արհեստական վիճակահանություն, այն հաշվով, որ առաջին փուլում չորս ուժեղագույն թիմերը հանդիպեն պակաս հզորություն ունեցող մյուս ակումբների հետ: Լավագույն քառյակի մեջ, ըստ միջին անհատական գործակիցների, մտնում են Ազովի «Լադյան», Կազանի «Թաթարստանգազ-Իթիլը», «Ագրոունիվերսալը» եւ «Երեւան-Դինամոն»: Եթե հարավսլավացիները, այնուամենայնիվ, չժամանեն Կազան, քառյակ կմտնի ավստրիական «Գրացը»:

Հայ շախմատիստները Երեւան-Մոսկվա-Կազան երթուղով այսօր կհասնեն մրցավայր:

Գ. Հ.

...Իսկ Կրամնիկը հրաժարվեց աշխարհի առաջնությունից

Միանգամայն անսպասելի նորություն՝ կապված աշխարհի շախմատի մոտակա առաջնության հետ. Գրոնինգենի մրցաշարից երկու շաբաթ առաջ երկրագնդի չեմպիոնի կոչման համար պայքարելուց հրաժարվեց իր անհատական գործակցով աշխարհի երկրորդ շախմատիստը՝ Վլադիմիր Կրամնիկը: Երիտասարդ, տաղանդավոր գրոսմայստերը այս քայլը բացատրում է նրանով, որ ընդունվել է, իր կարծիքով, անարդար որոշում՝ Անատոլի Կարպովին միանգամից թույլատրել եզրափակիչ:

Նշենք, որ սրանով Կրամնիկը նաեւ ֆինանսական կորուստներ է ունենում: Գրոնինգենում խաղալու դեպքում, անգամ առաջին իսկ մրցախաղը տանուլ տալու դեպքում (իսկ դրա հավանականությունը չնչին էր, քանի որ Վլադիմիրը խաղալու էր Լեկո-Սլոբոդյան մենամարտի հաղթողի հետ) նա կստանար 12.000 ամերիկյան դոլար, իսկ յուրաքանչյուր մրցակցի հաղթելու դեպքում գումարը կկրկնապատկվեր (24.000, 48.000 եւ այլն): Աշխարհի չեմպիոնին սպասում է մեկ միլիոն 370.000, իսկ եզրափակիչում պարտություն կրած գրոսմայստերին՝ 768.000 դոլար մրցանակային գումար:

Հիշեցնենք, որ ավելի վաղ Գրոնինգենում ելույթ ունենալուց հրաժարվել էին Գարրի Կասպարովը, Գատա Կամսկին, ինչպես նաեւ աշխարհի չեմպիոնուհի Ժուժա Պոլգարը:

ՖԻԴԵ-ի հաստատած թեկնածուական ցուցակում առաջինը ռուսաստանցի Վադիմ Զվյագինցեւն է, եւ պետք է ենթադրել, որ նա էլ կփոխարինի Կրամնիկին:

Գ. Հ.

ԲԻԼՅԱՐԴ

«Ռուսական բուրգ», «Կարոլինա»...

Հանրապետական ֆեդերացիայի գավաթի մրցումներ անցկացվեցին «ռուսական բուրգ» մրցաձեւից: Այս հետաքրքիր մրցաշարին մասնակցեցին 15 մարզիկներ:

Եզրափակիչում հաղթողի կոչումը վիճարկեցին Անդրանիկ Գրիգորյանցը եւ Հուսիկ Խաչատրյանը: Հաղթելով 2-0 հաշվով՝ առաջին տեղը եւ գլխավոր մրցանակը նվաճեց Գրիգորյանցը: Բավականին համառ ստացվեց 3-րդ տեղի համար պայքարը: Մրցանակակիր դարձավ 16-ամյա Արայիկ Պատվականյանը, որը կարողացավ 2-1 հաշվով առավելության հասնել Գագիկ Խաչատրյանի նկատմամբ:

Մրցումների մասնակիցների խաղամակարդակը բարձր գնահատեց հանրապետական ֆեդերացիայի նախագահ Կարլեն Մանուկյանը: «Ունենք հեռանկարային մարզիկներ, որոնք համապատասխան պայմանների դեպքում բարձր արդյունքների կարող են հասնել: Իսկ Արայիկ Պատվականյանը, կարծում եմ, հնարավորություն ունի մոտ ապագայում պայքարելու ամենահեղինակավոր մրցումների հաղթողի կոչման համար: Այժմ մեր բիլյարդիստներից Էդուարդ Գալյանցը կմեկնի Մոսկվա՝ մասնակցելու «Կարոլինա» մրցաձեւի մրցումների: Ի դեպ, նա 5-րդ տեղը գրավեց Եկատերինբուրգ քաղաքում անցկացված հեղինակավոր մրցումներում, որտեղ հանդես էին գալիս աշխարհի ուժեղագույն մարզիկներից շատերը: Նա Հայաստանի ֆեդերացիայի գավաթի խաղարկությանը մասնակցեց այդ մրցաշարից անմիջապես հետո եւ, կարծում եմ, այստեղ անհաջող խաղաց այդ պատճառով: Նախատեսել ենք դեկտեմբերի երկրորդ կեսին Երեւանում անցկացնել «ռուսական բուրգի» մեկ այլ մրցաշար: Հուսով եմ, որ մասնակիցների մեծ մասը երիտասարդներ կլինեն»:

Գերմանիայի ֆուտբոլի առաջնության առաջին շրջանը մոտենում է ավարտին: Վստահ է խաղում «Կայզերսլաուտերնը», որը գլխավորում է բունդեսլիգայի աղյուսակը: Հերթական խաղում թիմը Մյունխենգլադբախում 3-1 հաշվով հաղթեց տեղի «Բորուսիային»: Նկարում մի պահ այդ հանդիպումից: Գնդակի համար պայքարում են «Կայզերսլաուտերնի» ֆուտբոլիստ չեխ Պավել Կուկան (ձախից) եւ դաշտի տերերի խաղացող Միխայել Կլինկերտը: Ի դեպ, երեք գոլերից մեկը մրցակցի դարպասը խփեց Կուկան:

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

«Առողջության քայլարշավ 1997»-ին մասնակցեց 400-ից ավելի մարդ եւ 70 կազմակերպություն

«Առողջության քայլարշավ 1997»-ին բավականաչափ գումար է հանգանակվել քիմիաթերապիայի եւ ճառագայթման համակցված եղանակով 5 հիվանդ բուժելու համար: Մամոգրաֆիայի կենտրոնում ախտորոշում անցած հինգ կանայք, որոնց վիճակը հատկապես ծանր է, կսկսեն իրենց բուժումը Ուռուցքաբանության կենտրոնում 1997 թ. դեկտեմբերի 1-ից: Հիվանդների անունները չեն հրապարակվելու, սակայն բոլորը լինելու են բժիշկ Լեւոն Մկրտչյանի խնամքի ներքո: «Առողջության քայլարշավ 1997»-ին նոյեմբերի 23-ին մասնակցեց 400-ից ավելի մարդ: Կազմակերպությունները գտնում են, որ քայլարշավը հաջող ընթացավ: Հանգանակված յուրաքանչյուր 1000 ամերիկյան դոլարով, անվճարունակ մեկ հիվանդ կին ի վիճակի կլինի բուժվել Ուռուցքաբանության կենտրոնում: Այսուհետեւ խնդրում ենք շարունակել առատաձեռն լինել, քանի որ բազմաթիվ հիվանդ կանայք բուժման իրենց հերթին են սպասում: Հանգանակություններ դեռեւս ընդունվում են Միդլենդ Արմենիա բանկում:

Հաշիվը

դրամով	*001-044338-001*
ամերիկյան դոլարով	*001-044338-101*

«Առողջության քայլարշավ 1997» միջոցառմանը մասնակցել են հետեւյալ կազմակերպությունները (ցուցակը կանոնավոր կերպով նորացվում է).

Կանանց համահայկական միություն
Ամերիկյան իրավաբանների ասոցիացիա
Հայկական ժողովրդավարական ֆորում
Արմիմպեքսբանկ
Ժողովրդավարության եւ մարդու իրավունքների կենտրոն
Կոկա կոլա ձեռնարկություն
Հայկական-Դանիական առաքելություն
Եգիպտոսի դեսպանատուն
Ֆրանսիայի դեսպանատուն
Գերմանիայի դեսպանատուն
Հունաստանի դեսպանատուն
Լիբանանի դեսպանատուն
Ռուսաստանյան դաշնության դեսպանատուն
ԱՄՆ դեսպանատուն
Եվրասիա հիմնադրամ
ՀՕՖ
Տնտեսագիտության ինստիտուտ
Միջազգային կարմիր խաչի եւ կարմիր մահիկի ընկերություն
Միջազգային դպրոց
ԻՆՏԵՐՆՅՈՒՍ
Հայ երիտասարդների նվաճումներ
Էրեբունու բժշկական կենտրոն
Արաբկիրի բժշկական կենտրոն
Ախտորոշման կենտրոն
Բժշկական համալսարան
Միդլենդ Արմենիա բանկ
ԵՊՀ
Արտաքին գործերի նախարարություն
Ներքին գործերի եւ ազգային անվտանգության նախարարություն
Mission East
Նախագահի գրասենյակ
Ուռուցքաբանության դիսպանսեր
Ուռուցքաբանության կենտրոն
Բժշկական համալսարանի ուռուցքաբանության բաժին
Ֆիզիոթերապիայի կենտրոն
Ականաբուժության հանրապետական կենտրոն
Թոշակառուների ասոցիացիա
Անդրկովկասի կանանց երկխոսություն-Հայկական խորհուրդ
ՄԱԿ-ի Արժութային հիմնադրամ
TACIS
UMCOR
UNDHA
UNDP
UNDPI
UNHCR
UNICEF
UNWFP
USAID
ԱՄՆ գյուղատնտեսության բաժին
ԱՄՆ խաղաղության կորպուս
ԵՐԵՎԱՆ ստուդիա

Բաժանորդագրվեցեք Հայկ Խաչատրյանի երեք գրքերը

Երեւանի «Ամարաս» տպարանը կազմակերպում է անվանի պատմավիպասան Հայկ Խաչատրյանի 3 գրքերի բաժանորդագրությունը:

Ա. «Արքայապատում. Հայոց 141 թագավորները» (երրորդ հրատարակություն): Գրքում ներկայացված են Արամից մինչեւ Լեւոն Զ Լուսինյան վանքական ժամանակներից մինչեւ 1375 թվականը թագավորական տիտղոսով հայոց գահին բազմած տիրակալները, որոնք ընթերցողին են ներկայացվում հակիրճ կենսագրություններով եւ նրանց նվիրված գրական պատումներով: Սա գեղարվեստական պատկերազարդ արքայագիտարան է՝ նվիրված հայոց բոլոր թագավորներին:

Բ. «Հայոց թագուհիները» գեղարվեստական դրվագապատում-թամբերապատում է: Գիրքը հեղինակի «Արքայապատում. Հայոց 141 թագավորները» գրքի դարձերեսն է, նրա դրվագային զուգահեռը: Եվ ինչպես առաջինում, այստեղ եւս ընդգրկված են Արամից մինչեւ Լեւոն Զ. Լուսինյան՝ վաղնջական ժամանակներից մինչեւ 1375 թվականը հայոց թագուհու տիտղոս կրող կանայք, որոնք ընթերցողին են ներկայացվում հակիրճ կենսագրականներով եւ նրանց նվիրված գրական պատումներով: Հայոց թագուհիներ են կոչվում նրանք, որոնք եղել են հայոց պետական կազմավորումների տիրակալների կանայք:

Գ. «Հայոց հնօրյա զվարճախոսները» գրքում ընդգրկված են հեղինակի «Աշխատասեր», «Մի-մի դրվագ հայոց երեւելիների կյանքից», «Մարդկային կյանքի յոթ անգամ յոթ գաղտնիքները», «Դաշնավորի զվարճախոսները», «Ինչու մկրտվեցինք Արածանիում», «Ժամանակացույց», «Չափչփանի արկածները», «Զվարճախաղ-իմացախաղ» պատումաշարերը: Գրքում տեղ են գտել աշխատանքային ու աշխատասիրությանը նվիրված գողտրիկ պատումներ, ուշագրավ դրվագներ հայ հին ու նոր երեւելիների կյանքից, քրիստոնյա հավատին աղավաղված հայոց վաղնջական սովորույթներն արտացոլող ասքեր ու զրույցներ: Գրքում տեղ գտած «Գրական տերեւաթափը» բովանդակում է 1918 թվականի մայիսի 28-ից հետո աշխարհին հրաժեշտ տված հայ գրողների ու գրական մշակների (813 հոգի) հակիրճ կենսագրականները:

Յուրաքանչյուր ոք կարող է բաժանորդագրվել 3 գրքերը միասին, կամ այդ երեքից ցանկացածը: Գրքերից յուրաքանչյուրի բաժանորդագինը կանխավճար չէ, այլ լրիվ արժեքն է, եւ բաժանորդը գիրքն ստանալիս լրացուցիչ գումար չի վճարելու:

Յուրաքանչյուր գրքի արժեքը 1500 դրամ է:

Բաժանորդները գրքերը կարող են ստանալ «Ամարաս» տպարանից, 1998 թ. առաջին կիսամյակում:

Տպարանի հասցեն է. Երեւան, Տերյան փողոց թիվ 44, հեռախոս՝ 56-74-64

ՏՊԱՐԱՆԻ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՔԱՇԻ ՆՎԱԶԵՑՈՒՄ

առանց դիետաների եւ ֆիզիկական վարժությունների:
Միջազգային մակարդակի լավագույն մասնագետները կօգնեն ձեզ:
30 օրում 5-15 կգ:
20 մլն գոհ հաճախորդներն արդեն մեզ հետ են:
Իսկ դո՞ւք:
Հեռ. 26-76-56.
ժամը 8-11-ը եւ 20-23-ը:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Դեկտեմբերի 3-10-ը Պերինատոլոգիայի, մանկաբարձության եւ գինեկոլոգիայի կենտրոնում (նախկին հանրապետական ծննդատուն) կաշխատեն ֆրանսիացի առաջատար մասնագետներ՝ կատարելով լապարոսկոպիկ վիրահատություններ եւ արհեստական բեղմնավորում:

Ցանկացողները դիմեն՝
Աջափնյակ, Մարգարյան 6,
հեռ. 34-18-83:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Կազմակերպությունը վաճառում է յուղային եւ անյուղ, անարատ կաթի փոշի:
Շահագրգիռ կազմակերպություններին եւ անհատներին խնդրում ենք զանգահարել .
27-30-15 կամ 22-09-25 հեռախոսահամարներով:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

սեփական երկհարկանի շենքի 2-րդ հարկը՝ բաղկացած երեք սենյակից: Երկու կողմից սեփական հողատարածք՝ 300 քառ. մետր ընդհանուր մակերեսով: Երկու ավտոտնակ, մուտքը առանձին: Հասցեն՝ Զրաշաս 68 (ԳԱ հետեւի մասում):

Հեռախոս 52-54-39:

Հայաստանի բաց հասարակության ինստիտուտի օժանդակության հիմնադրամ-Հայաստան

Արեւելք-արեւելք ծրագիր

հայտարարվում է մրցույթ

«Մարդը եւ էկոլոգիան» թեմայով սեմինարին մասնակցելու կապակցությամբ, որը տեղի կունենա դեկտեմբերի 16-18-ը Բիշքեկում (Ղրղզստան): Սեմինարին մասնակցելու համար հրավիրվում են էկոլոգներ, դասախոսներ, շրջակա միջավայրի պաշտպանության եւ ուսումնասիրության հարցերով զբաղվող հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ:

Սեմինարին կքննարկվեն հետեւյալ հարցերը.

- շրջակա միջավայրի պաշտպանություն, մարդու վնասակար ներգործությունը շրջակա միջավայրի վրա, տարածաշրջանի հիդրոմետեորոլոգիական եւ ռադիացիոն բաղադրամասերը, բնական ռեսուրսների օգտագործումն ու չարաշահումը,
- մարդու եւ շրջակա միջավայրի փոխազդեցության տնտեսական, սոցիալական, բժշկական, կենսաբանական եւ հոգեբանական գործոնները:

Անհրաժեշտ է ներկայացնել.

- ինքնակենսագրություն (CV),
- երաշխավորագիր,
- հիմնավորում, թե որքանով նշված միջոցառումը կնպաստի մասնակցի հետագա գործունեությանը (1 էջ):

Դիմումներն ընդունվում են մինչեւ դեկտեմբերի 1-ը, ժամը 13:00:

Ավելի մանրամասն տեղեկությունների համար դիմել Հասմիկ Բեգլարյանին, Բաց հասարակության ինստիտուտի օժանդակության հիմնադրամ-Հայաստան, հետեւյալ հասցեով.

Երեւան 19, Այգեձորի 53 բ.
հեռ. 272119, 271719, 271713:

Բաց հասարակության ինստիտուտի օժանդակության հիմնադրամ

Գրադարանների ծրագիր

ԲՀԻ օժանդակության հիմնադրամը մարզային հանրապետական տասը գրադարաններին տրամադրելու է 1998 թ. առաջին կիսամյակում յոթ անուն հանրապետական թերթերի եւ ամսագրերի անվճար բաժանորդագրություն: Յուրաքանչյուր մարզային հանրապետական գրադարան հրավիրվում է ընտրելու թերթեր եւ ամսագրեր, ընդամենը յոթ անուն, եւ ներկայացնել ցուցակները «Կոնտակտ» կազմակերպության ներկայացուցիչներին տեղերում, կամ ԲՀԻ օժանդակության հիմնադրամի գրասենյակ Երեւանում:

Տեղեկությունների համար դիմել Բաց հասարակության ինստիտուտի օժանդակության հիմնադրամ հետեւյալ հասցեով՝ Երեւան, Այգեձորի 53 բ, հեռ. 272119, 271713 հեռ/ֆաքս 151088:

Բաց հասարակության ինստիտուտի օժանդակության հիմնադրամ Հայաստան

ԲՀԻ օժանդակության հիմնադրամը հայտարարում է

մրցույթ

բժիշկների միջեւ՝ 1998 թ. Զալցբուրգում կայանալիք սեմինարներին մասնակցելու համար: Սեմինարները տեղի կունենան հետեւյալ մասնագիտությունների գծով, յուրաքանչյուր սեմինարը՝ մեկ շաբաթ տեւողությամբ.

1. Թերապիա եւ սրտաբանություն-մարտի 1-7
2. Նյարդաբանություն-մարտի 8-14
3. Հոգեբուժություն-մարտի 8-14
4. Անհապաղ օգնությունը մանկաբուժության մեջ-մարտի 14-20
5. Ինֆեկցիոն հիվանդություններ եւ համաճարակաբանություն-հուլիսի 25-31

Մանրամասն տեղեկությունների եւ դիմումի նյութերի համար դիմել ԲՀԻ օժանդակության հիմնադրամ հետեւյալ հասցեով՝ Երեւան, Այգեձորի 53 բ, հեռ. 272119, 271713, հեռ/ֆաքս. 151088:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

4 սենյականոց բնակարան *(Դավիթաշեն, II թաղամաս, 3-րդ շենք, բն. 41):*

Զանգահարել 72-89-83

ԿՈՐԵԼ Է

Երեւանի բժշկական 1-ին բազային ուսումնարանի 1991 թ. շրջանավարտ Գայանե Զորքի Կարապետյանի դիպլոմը:

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (589167, 581351) - պարբերաբար հրատարակվող տեղեկագրքերով - մագնիսական սկավառակներով - INTERNET ցանցով (http://www.arminco.com/spyur):

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 713 Տպաքանակը 3000 Ստորագրված է տպագրության 25. 11. 1997 Գինը 100 դրամ